

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα Νομικής

Μάθημα : Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου

Διδάσκων: Δημητρόπουλος Ανδρέας

Θέμα : ΜΕΤΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Επιμέλεια : ΑΝΔΡΕΑΔΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

(Α.Μ. : 1340199609302)

Ακαδημαϊκό Έτος : 2004

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

	Σελ.
Μέτρα Εσωτερικής Τάξης	2
Τα μέτρα εσωτερικής τάξης στα πλαίσια των ειδικών κυριαρχικών σχέσεων.....	5
Το δικαίωμα ακροάσεως στα μέτρα εσωτερικής τάξης.....	13
Τα μέτρα εσωτερικής τάξης μέσα από τη νομολογία.....	22
Περίληψη	31
Βιβλιογραφία	32
Παράρτημα Αποφάσεων.....	34

«Μέτρα Εσωτερικής Τάξης»

Απαραίτητη προϋπόθεση για να εντυφώσουμε στην έννοια των «μέτρων εσωτερικής τάξεως», μια έννοια, ίσως αρκετά ενδιαφέρουσα και με πολλές πτυχές στα πλαίσια της σχέσεως διοίκησης και διοικουμένου, είναι να σταθούμε καταρχήν στη γενικότερη έννοια των διοικητικών πράξεων, η οποία περιλαμβάνει και την πρώτη κατά το ένα μέρος της. Βέβαια, κάτι τέτοιο δε σημαίνει ότι τα «μέτρα εσωτερικής τάξεως» είναι διοικητικές πράξεις με τη στενότερη έννοια του όρου, αφού ούτε εξωτερικές έννομες συνέπειες έχουν, ούτε εκτελεστό χαρακτήρα. Απεναντίας, αποτελούν ένα συστατικό στοιχείο, μια παράμετρο των εν ευρεία έννοια διοικητικών πράξεων.

Ας δούμε όμως τα πράγματα με τη σειρά. Διοικητικές πράξεις είναι μόνο οι πράξεις που έχουν εξωτερικές έννομες συνέπειες, εκείνες δηλαδή που απευθύνονται προς τους ιδιώτες ή τα νομικά πρόσωπα και δεν περιορίζονται στη ρύθμιση της εσωτερικής λειτουργίας της διοίκησης και γενικότερα στη διευθέτηση των εσωτερικών υποθέσεών της. Έτσι, για παράδειγμα η εντολή που δίνει ο προϊστάμενος μιας υπηρεσίας σε υπάλληλο να εξετάσει και κατόπιν να συντάξει έκθεση σχετική με τον έλεγχο που έκανε σε οικοδομή είναι μια πράξη με εσωτερική διοικητική σημασία. Αντίθετα, η έκδοση διαταγής για κατεδάφιση αυτής της οικοδομής, βάσει της παραπάνω έκθεσης με την οποία διαπιστώθηκε το ετοιμόρροπο ή το αυθαίρετο αυτής, συνιστά

διοικητική πράξη, με εξωτερικές έννομες συνέπειες, αφού αφορά δικαιώματα και έννομα συμφέροντα ιδιώτη.

Η διάκριση των πράξεων της διοίκησης, σ'αυτές με εξωτερική και σ'αυτές με εσωτερική νομική σημασία, είναι πιο δυσχερής, αλλά ταυτόχρονα πολύ πιο ενδιαφέρουσα στα πλαίσια της «ειδικής κυριαρχικής σχέσης», που τελεί ο ιδιώτης με τη διοίκηση. Πρόκειται για τη σχέση, στην οποία τελεί ο ιδιώτης έναντι της διοίκησης, του κράτους, για κάποιο χρονικά περιορισμένο διάστημα της ζωής του και κατά το οποίο έχει αυξημένες υποχρεώσεις, όπως λόγου χάρη αυτός που εκπληρώνει τη στρατιωτική ή τη σχολική του υποχρέωση ή αυτός που εκτίει ποινή περιοριστική της ελευθερίας ή ο ιδιώτης που εργάζεται ως δημόσιος υπάλληλος. Έτσι, λοιπόν, μια πράξη της διοίκησης, που απευθύνεται σ'ένα δημόσιο υπάλληλο, ως φορολογούμενο ή ως ιδιοκτήτη οικοδομής ή ως οδηγό αυτοκινήτου, έχει εξωτερικό χαρακτήρα, για το λόγο ότι απευθύνεται σ'αυτόν ως ιδιώτη, ενώ είναι νομικά αδιάφορο το γεγονός ότι ο ιδιώτης αυτός φέρει παράλληλα την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου. Το τελευταίο αυτό στοιχείο αποτελεί μια απλή σύμπτωση. Εδώ μας ενδιαφέρει το ότι η πράξη της διοίκησης απευθύνεται σ'αυτόν ως ιδιώτη και όχι ως δημόσιο υπάλληλο. Από την άλλη πλευρά, μια πράξη που απευθύνεται σ'αυτόν ως δημόσιο υπάλληλο έχει εσωτερικό χαρακτήρα, χωρίς όμως και αυτό να είναι απόλυτο. Έτσι, διαταγές που καθορίζουν το είδος της εκάστοτε εργασίας ή το εσωτερικό ενός γραφείου έχουν απλά εσωτερικό χαρακτήρα, αφού αφορούν

την εσωτερική λειτουργία της εν λόγω σχέσεως και άρα δεν είναι διοικητικές πράξεις. Αντίθετα, ο διορισμός ενός υπαλλήλου, η απόλυσή του, η προαγωγή του, η υποβάθμισή του, η μετάταξη ή μετάθεσή του, η απόσπαση και η πειθαρχική ποινή που μπορεί να του επιβληθεί είναι διοικητικές πράξεις με εξωτερική νομική σημασία, διότι θίγουν τον πυρήνα, την ουσία της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για διοικητικές πράξεις, οι οποίες θίγουν το συγκεκριμένο άτομο ως απλό ιδιώτη και όχι απλώς ως υπάλληλο.

Όλα αυτά όμως τα παραπάνω δεν περιορίζονται μόνο στο πλαίσιο της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως, αλλά επεκτείνονται και στο πλαίσιο άλλων «ειδικών κυριαρχικών σχέσεων», όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του μαθητή. Έτσι, λοιπόν, ο σχολικός κανονισμός που αφορά στην εμφάνιση και τη συμπεριφορά των μαθητών ενός σχολείου έχει αποκλειστικά εσωτερικό χαρακτήρα, αφού εξυπηρετεί μόνο την ανάγκη ομαλής λειτουργίας του σχολείου και άρα περιορίζεται εντός στενών ορίων. Αυτός ο σχολικός κανονισμός, τον οποίο οι μαθητές ενός σχολείου υποχρεούνται να σέβονται, συνιστά «μέτρο εσωτερικής τάξης». «Μέτρο εσωτερικής τάξης» συνιστά και η πειθαρχική ποινή που τυχόν θα επιβληθεί στο μαθητή εκείνο που θα παραβεί το σχολικό κανονισμό, διαταράσσοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ομαλή λειτουργία του σχολείου. Όταν όμως η πειθαρχική ποινή είναι μορφής και έντασης τέτοιας, ώστε να θίγεται ο πυρήνας της σχολικής σχέσεως, τότε δε μιλάμε πια για «μέτρο εσωτερικής

τάξης», αλλά για διοικητική πράξη με εκτελεστό χαρακτήρα, την οποία ο θιγόμενος ή εκείνος που νόμιμα τον εκπροσωπεί, δικαιούται να προσβάλει με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επομένως, είναι ευνόητο ότι τα «μέτρα εσωτερικής τάξης», ως εσωτερικές πράξεις της διοίκησης, που αποσκοπούν στη διαφύλαξη της ομαλής λειτουργίας και της αναγκαίας πειθαρχίας σ' ένα δημόσιο οργανισμό, λόγου χάρη στο σχολείο, στη φυλακή, στη βιβλιοθήκη ή σε μια δημόσια υπηρεσία, στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και άρα η τυχόν άσκηση αίτησης ακυρώσεως κατά αυτών των μέτρων ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Μια πρώτη, λοιπόν, προσέγγιση του θέματος μόλις πραγματοποιήθηκε. Κατωτέρω, εξετάζονται τα «μέτρα εσωτερικής τάξης» στα πλαίσια των λεγομένων «ειδικών κυριαρχικών σχέσεων», στις οποίες αναφερθήκαμε με συντομία παραπάνω, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα τη φύση και το σκοπό αυτών των εσωτερικών πράξεων της διοίκησης.

**«Τα μέτρα εσωτερικής τάξης στα πλαίσια των ειδικών
κυριαρχικών σχέσεων»**

Είναι γνωστό ότι κάθε ιδιώτης τελεί σε μια «γενική κυριαρχική σχέση» με το κράτος και ως εκ τούτου έχει κάποιες γενικές δημόσιες υποχρεώσεις, τις οποίες οφείλει να εκπληρώνει.

Αυτού του είδους η σχέση, στην οποία τελεί κάθε πολίτης, απορρέει από την κρατική κυριαρχία η οποία δεσμεύεται πάντα από τ' ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη. Ωστόσο, ορισμένοι πολίτες έχουν, πέρα από τις γενικές δημόσιες υποχρεώσεις τους, κάποιες ιδιαίτερες και μάλιστα αυξημένες υποχρεώσεις έναντι του κράτους. Αυτό συμβαίνει με τον ιδιώτη που εργάζεται ως δημόσιος υπάλληλος ή εκπληρώνει τη σχολική ή στρατιωτική του υποχρέωση ή εκτίει ποινή περιοριστική της ελευθερίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μιλάμε για τη λεγόμενη «ειδική κυριαρχική σχέση» ή «ειδική σχέση εξουσίασεως», όπου παρατηρείται μια επίταση του καθήκοντος υπακοής του υπαγομένου σ' αυτήν την ιδιαίτερη σχέση εξουσίασης, χάριν του ιδιαίτερου δημόσιου σκοπού, που εξυπηρετείται, όπως εν προκειμένω της εκπαίδευσης, της ποινής για τον εγκλειόμενο σε φυλακή κ.ο.κ. Οι πιο σημαντικές ειδικές σχέσεις εξουσίασεως¹ είναι:

α. Η ειδική υπηρεσιακή σχέση εξουσίασεως, από την οποία απορρέουν οι ιδιαίτερες δημόσιες υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου, του στρατιώτη κλπ.

β. Η σχέση εξουσίασεως ιδρύματος, από την οποία απορρέουν οι ιδιαίτερες υποχρεώσεις αυτού που χρησιμοποιεί κάποιο δημόσιο ίδρυμα, ως σχολείο, φυλακή, βιβλιοθήκη, μουσείο κ.ο.κ.

---

¹ Κυριακόπουλος Ηλ., Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 1961, 4^η έκδοση, Β' Γενικό Μέρος, σ. 274 επ.

γ. Η σχέση εξουσιάσεως εποπτείας, λόγω της οποίας οι ιδιοκτήτες ορισμένων επιχειρήσεων, οι οποίες υπόκεινται σε ορισμένους έμμεσους φόρους, υποχρεούνται, για τη βεβαίωση των φόρων, σε ιδιαίτερη εποπτεία, η οποία συνεπάγεται ιδιαίτερες υποχρεώσεις.

Για την ειδική σχέση εξουσιάσεως είναι αδιάφορος ο σκοπός αυτής. Έτσι, για την υπηρεσιακή σχέση εξουσιάσεως, ο υπαγόμενος σε αυτήν οφείλει να ενεργεί πάντα επ' ωφελεία της δημόσιας διοίκησης. Το ίδιο και για τη σχέση εξουσιάσεως ιδρύματος, όπου ο υπαγόμενος σε αυτήν οφείλει ν' ανέχεται ορισμένες ενέργειες της δημόσιας διοίκησης επ' αυτού, όπως της ποινής, της επιτήρησης κ.ο.κ.

Οι υπεισερχόμενοι, λοιπόν, στις ειδικές κυριαρχικές σχέσεις ή ειδικές σχέσεις εξουσιάσεως έχουν έναντι του κράτους κάποιες ιδιαίτερες και αυξημένες υποχρεώσεις. Η διοίκηση απαιτεί εκάστοτε ορισμένη συμπεριφορά από αυτούς τους ιδιώτες, όχι μόνο βάσει ρητής νομοθετικής εξουσιοδότησης, αλλά και με εσωτερικές διαταγές του διευθυντή του σχολείου, του ιεραρχικώς προϊσταμένου ή του διοικητή της φυλακής. Μάλιστα, για την πραγματοποίηση του ιδιαίτερου δημόσιου σκοπού σε κάθε μια ειδική κυριαρχική σχέση καθίσταται απαραίτητη η έκδοση πολυάριθμων οδηγιών και διαταγών από την αρμόδια προϊστάμενη αρχή. Αυτές οι οδηγίες και διαταγές καθορίζουν, όταν ο νόμος σιωπάει, τα όρια υπακοής του υπαγομένου στην

ειδική σχέση εξουσίασης, σύμφωνα με τον ενυπάρχοντα σε αυτή σκοπό.

Ο ιδιαίτερος δημόσιος σκοπός που εξυπηρετείται σε κάθε ειδική σχέση εξουσίασης συνεπάγεται για τον υπαγόμενο σε αυτήν, όχι μόνο την υποχρέωση υπακοής σε κάθε υπηρεσιακή προσταγή της προϊστάμενης αρχής, αλλά ταυτόχρονα και κάποιους περιορισμούς των προσωπικών και πολιτικών δικαιωμάτων του, με άλλα λόγια κάποιον περιορισμό της ελευθερίας του. Έτσι, αυτός που μελετά σε δημόσια βιβλιοθήκη ή εισέρχεται σε μουσείο οφείλει να σέβεται τον κανονισμό λειτουργίας του συγκεκριμένου ιδρύματος, για παράδειγμα, υποχρεούται να μην προκαλεί θορύβους, να μην καπνίζει. Επίσης, οι μαθητές οφείλουν να φέρουν ορισμένη στολή, όταν αυτό επιβάλλεται, και να συμπεριφέρονται ευπρεπώς εντός ή ακόμα και εκτός του σχολικού οργανισμού. Για τους δημόσιους υπαλλήλους ισχύουν αυστηρότεροι περιορισμοί, όπως και για τους στρατιώτες ή τους εγκλειόμενους στις φυλακές.

Πάντως, οι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων των υπαγομένων στις ειδικές κυριαρχικές σχέσεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν το μέτρο, το οποίο απαιτείται ανάλογα με την κάθε περίπτωση και πάντα εντός των ορίων του νόμου. Εξάλλου, σύμφωνα με τη νομολογία, την αναφερόμενη στ' ατομικά δικαιώματα που προστατεύει το Σύνταγμα και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση προασπίσεως των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τον περιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων και πολύ περισσότερο των

δημοσίων υπαλλήλων ή υπαλλήλων δημόσιων οργανισμών πρέπει να συντρέχουν και κάποιες προϋποθέσεις. Έτσι, ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος εντός της ειδικής κυριαρχικής σχέσης πρέπει να προβλέπεται ειδικώς από νόμο και όχι από διοικητική πράξη, στερούμενη ειδικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως, όπως διαταγή του αρχηγού της Αστυνομίας Πόλεων, προεδρικό διάταγμα ή υπουργική απόφαση ή ακόμα από την ίδια τη φύση της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως. Επίσης, ο περιορισμός αυτός, που είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα, δεν πρέπει να φτάνει ως την αναίρεση της ουσίας του δικαιώματος, προσβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον πυρήνα του. Έτσι, το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφάνθηκε ότι στο δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων «δύναται μόν, καθ' όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικώτερον τους στρατιωτικούς, ευρισκομένους προς το κράτος εις ηθελημένην ειδικήν σχέσιν εξουσιάσεως, να επιβληθούν ωρισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι όμως ουδέποτε δύνανται να οδηγήσουν εις την κατάργησιν του αναφερθέντος δικαιώματος»². Εν προκειμένω, όπως και σε άλλες ομοειδείς περιπτώσεις, ο δημόσιος υπάλληλος και δη στρατιωτικός, λόγω του ότι τελεί σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος, τελεί σ' ένα ειδικό καθεστώς πειθαρχίας, που του υπαγορεύει κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά και κάποιους περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων του, των

---

² ΣΤΕ 2209/77, Το Σ. 1977, σ. 636 επ., Δ.Ε.Α. 311/80, Το Σ. 1980, σ. 234 επ.

κατοχυρωμένων από το Σύνταγμα, όπως εδώ του δικαιώματος ελεύθερης εκφράσεως γνώμης. Το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα και δη το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων (α. 5, 10, 13 και 14 Σ.) είναι αναφαίρετο δικαίωμα όλων των πολιτών. Όμως, επειδή οι δημόσιοι υπάλληλοι και δη οι στρατιωτικοί τελούν σ' ένα ειδικό καθεστώς πειθαρχίας οφείλουν ν' ανέχονται κάποιους περιορισμούς αυτού του δικαιώματός τους, οι οποίοι δε θα πρέπει να υπερβαίνουν το μέτρο και να φτάνουν μέχρι την αποδυνάμωση ή κατάργησή του. Ο ουσιώδης πυρήνας αυτού του ατομικού δικαιώματος, αλλά και οποιουδήποτε άλλου, συνταγματικώς κατοχυρωμένου, δε θα πρέπει να θίγεται και ν' αναιρείται έτσι η ουσία του. Τέλος, ο περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων των τελούντων σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος πρέπει να δικαιολογείται σε κάθε περίπτωση από το δημόσιο συμφέρον και να κρίνεται αναγκαίος, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Έτσι, για παράδειγμα, ο έλεγχος της πίστης προς το δημοκρατικό πολίτευμα του υποψήφιου προς κατάταξη στη Χωροφυλακή δεν μπορεί να επεκτείνεται και σε πρόσωπα της οικογένειάς του.

Μια πράξη, με την οποία επιβάλλεται κάποιος περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων των τελούντων σε ειδική κυριαρχική σχέση, καθώς και η πράξη, με την οποία επιβάλλονται πειθαρχικές ποινές στους παραβάτες αποτελεί «μέτρο εσωτερικής τάξης», το οποίο είναι ανεπίδεκτο προσβολής δι' αιτήσεως

ακυρώσεως, αφού δεν επιφέρει άμεσες περαιτέρω δυσμενείς συνέπειες. Βέβαια, αυτό δεν είναι πάντα απόλυτο, αλλά εξαρτάται από την ένταση του μέτρου. Έτσι, ο καθορισμός ορισμένης αμφίεσης για τις μαθήτριες ενός σχολείου αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας τους, επιτρεπτό και δικαιολογημένο και μόνο κατ'εξάίρεσιν μπορεί να θεωρηθεί ότι θίγει τον πυρήνα κάποιου ατομικού δικαιώματος. Το ίδιο συμβαίνει και στη περίπτωση επιβολής πειθαρχικών ποινών στο πλαίσιο της ειδικής παιδαγωγικής σχέσεως, όπου το Συμβούλιο της Επικρατείας εξαρτά την ύπαρξη εκτελεστού χαρακτήρα της πράξης επιβολής πειθαρχικής ποινής από την βαρύτητα της τελευταίας³. Τέτοια πειθαρχική ποινή στο πλαίσιο της σχολικής σχέσεως, που λόγω της βαρύτητάς της αποκτά εκτελεστό χαρακτήρα, θεωρείται η ύστατη σχολική ποινή της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος.

Αλλά και εντός της Εκκλησίας, στο πλαίσιο των σχέσεων κληρικού προς τις εκκλησιαστικές αρχές ισχύουν τα ίδια πράγματα. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Συντάγματος η Εκκλησία «τηρεί απαρασάλευτα... τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες...». Το κείμενο του Συντάγματος, αναφερόμενο σ' αυτούς τους κανόνες, εννοεί εκείνους που ανάγονται σε πνευματικά ζητήματα, τους οποίους δεν μπορεί να τροποποιήσει ο νομοθέτης και δεν αναφέρεται σε κανόνες που περιορίζουν την ελευθερία των κληρικών, όπως τους συνοδικούς κανόνες ή νομοθετικές

---

³ ΣΤΕ 1821/89, ΔΔ 1989, σ. 1310

διατάξεις που απαιτούν άδεια επισκόπου, χορηγούμενη κατά διακριτική του ευχέρεια, προκειμένου για την ελευθερία κίνησης.

Πάντως, σε μια ειδική κυριαρχική σχέση, μέτρο εσωτερικής τάξεως δε συνιστά, όπως ανωτέρω λέχθηκε, μόνο η πράξη, με την οποία επιβάλλεται κάποιος περιορισμός ατομικού δικαιώματος σε όσους υπάγονται σ' αυτήν, αλλά και η πράξη επιβολής πειθαρχικής ποινής στους τυχόν παραβάτες. Όλα αυτά όμως ανάλογα με τη βαρύτητα του συγκεκριμένου μέτρου, το οποίο, σε περίπτωση που θίγει τον πυρήνα ατομικού δικαιώματος, αποδυναμώνοντας ή καταργώντας το, προσλαμβάνει εκτελεστό χαρακτήρα, οπότε μπορεί παραδεκτά να προσβληθεί δι' αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Οι ποινές διακρίνονται σε υπηρεσιακές και μη⁴. Υπηρεσιακές ποινές θεωρούνται οι πειθαρχικές ποινές με στενή έννοια, οι οποίες επιβάλλονται κατά δημοσίων υπαλλήλων ή γενικότερα κατά προσώπων, τα οποία φέρουν την ιδιότητα δημοσίου οργάνου, ενώ μη υπηρεσιακές είναι οι πειθαρχικές ποινές με ευρεία έννοια, οι οποίες επιβάλλονται κατά προσώπων, που τελούν σε ειδική σχέση εξουσίασης με τη διοίκηση ή που βρίσκονται υπό την απλή εποπτεία δημοσίων αρχών ή άλλων οργάνων δημοσίων ιδρυμάτων. Έτσι, στην ευρεία έννοια της πειθαρχικής ποινής περιλαμβάνονται λόγου χάρη οι ποινές, που επιβάλλονται από τις πανεπιστημιακές αρχές ή τη διοίκηση μιας δημόσιας σχολής στους σπουδαστές ή μαθητές. Κυρίως, μη υπηρεσιακές ή πειθαρχικές

---

⁴ Στασινόπουλος Δ.Μιχ., Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων, Αθήνα 1951, σ. 142 επ.

ποινές με ευρεία έννοια είναι οι ποινές, που επιβάλλονται κατά των πολιτών που κάνουν χρήση κάποιας δημόσιας υπηρεσίας, για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της. Τέτοιες ποινές είναι αυτές που επιβάλλονται κατά το άρθρο 25 του ν. 4581 της 28-30 Απριλίου 1930 από τις ταχυδρομικές αρχές, οι επιβαλλόμενες κατά το άρθρο 6 § 5 του ν. 1242 β' από τον επιθεωρητή των σχολείων κατά των γονέων ή κηδεμόνων των παιδιών που δε φοιτούν, οι επιβαλλόμενες από τον διευθυντή της εθνικής βιβλιοθήκης κατά όσων αμελούν την επιστροφή των δανειζόμενων βιβλίων σύμφωνα με το ν. 2386 (1920), οι επιβαλλόμενες κατά τους οργανισμούς των δημοσίων σχολείων πειθαρχικές ποινές κατά των μαθητών κ.λ.π.

Οι ποινές που επιβάλλονται κατά όσων χρησιμοποιούν δημόσια ιδρύματα ή δημόσιες υπηρεσίες, όπως λόγου χάρη οι επιβαλλόμενες από τη σχολική υπηρεσία ή την εθνική βιβλιοθήκη, θεωρούνται ότι απορρέουν από την ειδική εξουσία, την οποία διαθέτουν οι δημόσιες αρχές για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας τους χάριν του γενικού συμφέροντος. Η ειδική αυτή εξουσία δημιουργεί υπαγωγή ορισμένου κύκλου πολιτών σε ειδική σχέση εξουσιάσεως, η οποία στη γερμανική θεωρία ονομάζεται «εξουσία ιδρύματος» (Anstaltsgewalt).

«Το δικαίωμα ακρόασεως στα μέτρα εσωτερικής τάξης»

Στο σημείο αυτό γεννιέται το ερώτημα, αν ο τελών σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος, στην περίπτωση που με πράξη της διοίκησης του επιβληθεί κάποια πειθαρχική ποινή, έχει το δικαίωμα του άρθρου 20§2 του Συντάγματος και γενικότερα ερωτάται αν το διαδικαστικό αυτό δικαίωμα ισχύει και στο πλαίσιο ειδικών κυριαρχικών σχέσεων. Με άλλα λόγια, το δικαίωμα ακροάσεως διασφαλίζεται χωρίς διαφοροποιήσεις, όπως για τον κοινό πολίτη, όμοια και για το μαθητή, το στρατιώτη, τον υπάλληλο ή τον ιερωμένο, οι οποίοι όμως τελούν σ' ένα ειδικό νομικό καθεστώς ή μήπως γι' αυτούς το δικαίωμα αυτό περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό;

Αναμφισβήτητα, οι ειδικές σχέσεις εξουσίας δεν αποτελούν «ελεύθερο από το δίκαιο χώρο», αλλά συνιστούν έννομες δικαιοτικές σχέσεις, με κάποιες ίσως ιδιορρυθμίες. Άλλωστε, προαγωγές, μεταθέσεις ή απολύσεις στο πλαίσιο υπαλληλικών σχέσεων, σχολικοί κανονισμοί που διέπουν τις εξετάσεις και τη βαθμολόγηση των μαθητών, ποινές υπερβολικές και πολλές φορές δυσανάλογες προς τα παραπτώματα, επιβαλλόμενες σε στρατιώτες των ενόπλων δυνάμεων, καθώς και σε κληρικούς ή φυλακισμένους, πολύ συχνά προσβάλλουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των θιγομένων, εμποδίζοντας έτσι την οικονομική και επαγγελματική τους πρόοδο και αποτελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο μορφή κανόνων δικαίου. Ως συνέπεια αυτού θεωρείται το ότι η ρύθμιση των ειδικών σχέσεων εξουσίας μέσω των εσωτερικών αυτών κανόνων δικαίου υπόκειται στην

επιφύλαξη νόμου, με τον οποίο μπορούν να παρέχονται γενικές ή ειδικές εξουσιοδοτήσεις προς τις αρμόδιες διοικητικές αρχές, ώστε αυτές να λαμβάνουν τ' απαιτούμενα μέτρα για τη διαφύλαξη της ομαλής λειτουργίας του οργανισμού.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι στη χώρα μας δεν ευσταθούν αντιλήψεις, αντίστοιχες μ' εκείνες που αναπτύχθηκαν την εποχή του Bismark στη Γερμανία, σύμφωνα με τις οποίες στις ειδικές σχέσεις εξουσίας τα ατομικά δικαιώματα αδρανούν, ώστε αυτές να αποτελούν εν τέλει «ένα χώρο ελεύθερο από το δίκαιο». Ωστόσο, περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων είναι επιτρεπτοί μόνο μέσα στα όρια της επιφύλαξης του νόμου και πάντα τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας και της προστασίας του ουσιώδους πυρήνα τους. Μάλιστα, σε ό,τι αφορά ορισμένες ειδικές σχέσεις εξουσίας, το ίδιο το Σύνταγμα προβαίνει στις σχετικές ρυθμίσεις. Έτσι συμβαίνει λόγω χάρη με το άρθρο 4 παρ. 6 του Συντάγματος ή με το άρθρο 5 παρ. 3 εδ. 2 προκειμένου για τα δικαιώματα των φυλακισμένων κ.λ.π.

Αλλά και το Συμβούλιο της Επικρατείας ακολουθεί την ίδια γραμμή. Έτσι, στην απόφασή του 780/81 σχετικά με την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης εκδήλωσης της σκέψης και της γνώμης (που κατοχυρώνεται στο άρθρο 14 του Συντάγματος) από τους δημοσίους υπαλλήλους απεφάνθη ότι «είναι δεκτοί ου μόνον οι γενικοί περιορισμοί τους οποίους ο νόμος επιβάλλει εις πάντα πολίτην, αλλ'επί πλέον και οι ειδικώτεροι περιορισμοί, οι οποίοι δικαιολογούνται εκ της φύσεως της υπαλληλικής σχέσεως και των

υποχρεώσεων, αι οποίαι εξ αυτής απορρέουν. Πάντως όμως οι ειδικοί ούτοι περιορισμοί δε δύνανται να θεσπιστούν, εφόσον δι'αυτών αναιρείται εις την ουσίαν το ατομικόν τούτο δικαίωμα και η αναγνωριζομένη γενικώς έκτασις της εφαρμογής του»⁵.

Με την απόφαση αυτή, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι και το δικαίωμα ακροάσεως, στο πλαίσιο ειδικής σχέσης εξουσίας, είναι δυνατό να προσβληθεί, αλλά μέσα στα πλαίσια της επιφύλαξης του νόμου και τηρουμένης πάντα της αρχής της αναλογικότητας και της θεωρίας του απρόσβλητου πυρήνα των ατομικών δικαιωμάτων. Το ίδιο πρέπει να ισχύει και με τους «επιπλέον περιορισμούς», στους οποίους αναφέρεται η ως άνω απόφαση και οι οποίοι πρέπει να είναι κατάλληλοι και αναγκαίοι, μέσα στα πλαίσια της αρχής της αναλογικότητας, χωρίς να αναιρούν τον ουσιώδη ή σκληρό πυρήνα του δικαιώματος ακροάσεως.

Κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να εξετάσουμε τη ratio των «επιπλέον περιορισμών» στα πλαίσια των ειδικών σχέσεων εξουσίας, να διακρίνουμε ανάμεσα σε πράξεις του οργανισμού, στον οποίο ανήκει ο ιδιώτης, οι οποίες έχουν εξωτερικές έννομες συνέπειες και άμεση νομική ισχύ, γι' αυτό και προσλαμβάνουν εκτελεστό χαρακτήρα και σε πράξεις με εσωτερική νομική σημασία που θίγουν τον πολίτη ως μέλος του οργανισμού και όχι του κοινωνικού συνόλου. Έτσι, λοιπόν, τα μέτρα που λαμβάνονται σε βάρος των τελούντων σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος,

---

⁵ ΣΤΕ 780/81, Το Σ. 1982, σελ. 74

όπως των στρατιωτών ή των μαθητών, δε συνιστούν όλα ανεξαιρέτως εκτελεστές διοικητικές πράξεις, δυνάμενες να προσβληθούν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων με ανασταλτικό αποτέλεσμα. Αυτό εξαρτάται πάντα από την ένταση του μέτρου, από το πόσο σημαντικό (αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος για το μαθητή) ή ασήμαντο (ωριαία αποβολή μαθητή από κάποιο μάθημα) μπορεί να θεωρηθεί για το θιγόμενο πρόσωπο, οπότε στη δεύτερη περίπτωση μιλάμε για «μέτρο εσωτερικής τάξης», χωρίς εννοείται εκτελεστό χαρακτήρα. Άλλωστε, αν όλα αυτά τα μέτρα αποτελούσαν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, τότε θεσμοί όπως το σχολείο, ο στρατός, η εκκλησία, μη μπορώντας να διαφυλάξουν τη λειτουργικότητά τους, αυτομάτως θα παρέλυαν.

Στη διάκριση των πράξεων σε εσωτερικές και εξωτερικές, στα πλαίσια ειδικής σχέσεως εξουσίας αναφέρθηκε και ο γερμανός δημοσιολόγος C.H. Ule, ο οποίος το 1957 διέκρινε ανάμεσα στη βασική και την καθαρά οργανωτική σχέση που συνδέει τον πολίτη και τη διοίκηση. Η βασική σχέση αφορά στις εξωτερικές πράξεις του οργανισμού που θίγουν τον τελούντα σε ειδική σχέση εξουσίας, όχι ως μέλος του οργανισμού, αλλά ως μέλος του κοινωνικού συνόλου. Τέτοιες πράξεις είναι εκείνες που περιλαμβάνουν τις βαρύτερες προσβολές σε βάρος του τελούντα σε ειδική σχέση εξουσίας με το κράτος και άρα σε βάρος των δικαιωμάτων ή εννόμων συμφερόντων του. Τέτοιες πράξεις που έχουν εκτελεστό χαρακτήρα και μπορούν να προσβληθούν

ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων αποτελούν για παράδειγμα οι πειθαρχικές ποινές σε βάρος υπαλλήλων, οι προαγωγές και απολύσεις τους, βαριές κυρώσεις σε βάρος μαθητών ή στρατιωτών, όπως η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος για τους πρώτους και η επιβολή πειθαρχικών ποινών στους δεύτερους, εχόντων ως αποτέλεσμα την επιμήκυνση της στρατιωτικής τους θητείας. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, το ατομικό δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασεως θα πρέπει να κατοχυρώνεται, όπως και σε κάθε άλλη διαδικασία, σε πλήρη έκταση και ένταση, αφού τα ως άνω μέτρα έχουν εξωτερικές έννομες συνέπειες, δυσμενείς για τον ενδιαφερόμενο.

Αντίθετα, στις εσωτερικές πράξεις της αρμόδιας αρχής, οι οποίες θίγουν τον ιδιώτη ως μέλος του οργανισμού, όπου ανήκει, και εξυπηρετούν τη λειτουργικότητά του και το δημόσιο συμφέρον, τυχόν προσβολές του διαδικαστικού δικαιώματος του θιγομένου διοικουμένου προς ακρόαση μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλες και αναγκαίες, ενώ υπό άλλες συνθήκες θα ήταν ανεπίτρεπτες. Εντούτοις, και εδώ, όπως πολύ σωστά δέχεται το Συμβούλιο της Επικρατείας, ένας βασικός πυρήνας του δικαιώματος ακρόασεως του θιγόμενου μέλους του οργανισμού, στο οποίο θα παρέχεται η δυνατότητα ν'απολογηθεί, έστω και χωρίς κλήση ή προθεσμία, θα πρέπει πάντα να διαφυλάσσεται, ως απόρροια της προστασίας της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 Συντ.).

Με άλλα λόγια, το δικαίωμα του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, στα πλαίσια ειδικής σχέσης εξουσίας, είναι δυνατό

να περιοριστεί για τη διαφύλαξη της λειτουργικότητας του οργανισμού, όχι όμως και ν' αποδυναμωθεί ή να καταργηθεί εντελώς.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το δικαίωμα ακροάσεως, όταν παρέχεται σε μαθητές που τους έχουν επιβληθεί πειθαρχικές ποινές. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει η σχετική διάκριση σε κυρώσεις με ή χωρίς εκτελεστό χαρακτήρα, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη βαρύτητα και την ένταση της εκάστοτε ποινής. Έτσι, όταν η πειθαρχική ποινή συνιστά μέτρο με εκτελεστό χαρακτήρα, όπως στην περίπτωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, ο ουσιώδης πυρήνας του δικαιώματος του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος πρέπει πάντα να διασφαλίζεται, έστω και αν δεν τηρούνται με συνέπεια οι προβλεπόμενοι διαδικαστικοί τύποι, οι οποίοι στις συνήθεις διαδικασίες θα ήταν αυστηρώς υποχρεωτικοί. Και αυτό διότι το μέτρο αυτό, που λόγω της σημασίας του αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη, επιφέρει στους μαθητές άμεσες δυσμενείς συνέπειες. Μάλιστα, το Συμβούλιο της Επικρατείας στην απόφαση 3319/79 και στην απόφαση 4102/83 επιβεβαίωσε τα παραπάνω, δεχόμενο ότι το δικαίωμα της προηγούμενης ακροάσεως του ενδιαφερομένου ισχύει και στην περίπτωση της επιβολής στο μαθητή της κυρώσεως της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, η οποία συνιστά εκτελεστή διοικητική πράξη και κατά συνέπεια πρέπει ν' αντιμετωπίζεται από πλευράς τηρήσεως της διαδικαστικής υποχρέωσης του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, όπως κάθε

πράξη με εξωτερικές έννομες συνέπειες και άμεση νομική ισχύ. Ωστόσο, η διαδικασία παροχής ακροάσεως πρέπει να απλουστεύεται, παραλειπομένων κάποιων διαδικαστικών τύπων, που στις συνήθεις διαδικασίες θα ήταν επιβεβλημένοι. Έτσι, στην απόφαση 3319/79, το Συμβούλιο της Επικρατείας απεφάνθη ότι λόγω της ειδικής παιδαγωγικής σχέσεως Σχολείου και μαθητή, δεν ήταν απαραίτητο να τηρηθούν με ακρίβεια οι διαδικαστικοί τύποι, όπως προθεσμία, έγγραφη διαδικασία κ.λ.π., ούτε ήταν αναγκαίο να επαναληφθεί η ακρόαση του μαθητή από το αποφασίζον όργανο, αφού είχε προηγουμένως εκθέσει την άποψή του στο Λυκειάρχη. Το ίδιο συμβαίνει και στην απόφαση ΣτΕ 4102/83, όπου ο τύπος της προηγούμενης ακροάσεως τηρήθηκε με μόνη την κλήση του τιμωρηθέντος μαθητή από το Γυμνασιάρχη και την απολογία του ενώπιον του Συλλόγου των Καθηγητών του Γυμνασίου. Μάλιστα, στην απόφαση αυτή επισημαίνεται ότι λόγω της ειδικής παιδαγωγικής σχέσεως μεταξύ Σχολείου και μαθητή δεν υπήρχε ανάγκη παροχής εξηγήσεων εκ μέρους των γονέων του τιμωρηθέντος μαθητή, ασκούντων τη γονική μέριμνα. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και αν σε αυτές τις ως άνω περιπτώσεις, όπου τα επιβαλλόμενα μέτρα σε βάρος των υπαγομένων στην ειδική σχέση εξουσίας συνιστούν λόγω της βαρύτητάς τους εκτελεστές διοικητικές πράξεις, τηρηθούν τελικά οι διαδικαστικοί τύποι, όπως η τήρηση προθεσμίας ή η έγγραφη διαδικασία, δε θα υπάρξει κανένα πρόβλημα για τη διαφύλαξη της ομαλής λειτουργίας και της αναγκαίας πειθαρχίας μέσα στο σχολείο. Υπερβολική

θεωρείται μόνο η αυστηρή τήρηση του τύπου που αφορά στην κλήση του μαθητή εκ νέου ενώπιον του αποφασίζοντος οργάνου. Αρκεί αυτός να έχει, μετά από προηγούμενη κλήση του, εκθέσει την άποψή του στο Λυκειάρχη, ως αρμόδιο όργανο.

Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση των μέτρων εσωτερικής τάξης, τα οποία στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και δεν προσβάλλονται παραδεκτά με αίτηση ακυρώσεως, όπως στην περίπτωση της απλής παρατήρησης, της επίπληξης, του χαρακτηρισμού διαγωγής ως κοσμίας ή της ωριαίας αποβολής από το διδασκόμενο μάθημα, κρίθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας με την απόφαση 4442/86 ότι δεν υφίσταται ανάγκη προηγούμενης ακρόασης. Ωστόσο, θεωρείται σκόπιμο⁶, ακόμα και στην περίπτωση των μέτρων εσωτερικής τάξης, που αποτελούν εσωτερικές πράξεις της διοίκησης, μη εκτελεστές και άρα μη προσβλητές, να διαφυλάσσεται ένας ουσιώδης πυρήνας του δικαιώματος του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, ως απόρροια της αξίας του μαθητή ως ανθρώπου. Η ανάγκη διαφύλαξης της λειτουργικότητας του σχολικού οργανισμού επιτρέπει μια σχετική συρρίκνωση του διαδικαστικού αυτού δικαιώματος, όχι όμως και την αναίρεση του ουσιώδους πυρήνα του. Το σχολείο οφείλει και σε αυτήν την περίπτωση να ακούσει τον ενδιαφερόμενο μαθητή, χωρίς να τηρούνται εν προκειμένω οι διαδικαστικοί τύποι.

---

⁶ Λαζαράτος Πάνος, Το δικαίωμα ακρόασης στη διοικητική διαδικασία (Μονογραφίες Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου), 1992, σελ. 365 επ.

« Τα μέτρα εσωτερικής τάξης μέσα από τη νομολογία »

Μετά από όλα αυτά που αναπτύχθηκαν παραπάνω, αντιλαμβανόμαστε ότι τα μέτρα εσωτερικής τάξης είναι οι πράξεις εκείνες που εκδίδονται με σκοπό τη διευκόλυνση της εσωτερικής λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών. Ως προς την έννοια και τη σημασία τους μας διαφωτίζει πλήθος αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων και κυρίως του ανώτατου δικαστηρίου μας, του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Ζητήματα σχετικά με την επιβολή μέτρων εσωτερικής τάξης σε ιδιώτες που τελούν σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος, όπως σε μαθητές, φοιτητές, στρατιώτες, φυλακισμένους ή δημοσίους υπαλλήλους, έχουν απασχολήσει αρκετές φορές το Συμβούλιο της Επικρατείας. Υπάρχουν αρκετές αποφάσεις, με τις οποίες επιβάλλονται τέτοια μέτρα σε μαθητές Γυμνασίου ή λυκείου από τους καθηγητές, το σύλλογο των καθηγητών, το Γυμνασιάρχη ή το Λυκειάρχη. Μια πολλή σπουδαία απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία επιβλήθηκε ως μέτρο εσωτερικής τάξης και άρα απαραδέκτως προσβαλλόμενο δι' αιτήσεως ακυρώσεως μονοήμερη αποβολή από το Γυμνάσιο σε μαθήτριες, επειδή αρνήθηκαν να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις τις σχετικές με την αμφίεση των μαθητριών, είναι η ΣΤΕ 97/80 (Ολομ.). Το ανώτατο δικαστήριό μας έκρινε ότι η συγκεκριμένη διοικητική πράξη, με την οποία επιβλήθηκε η παραπάνω πειθαρχική ποινή στις μαθήτριες δεν είναι εκτελεστή και άρα «ως

εκ της φύσεώς της» δεν προσβάλλεται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Γι' αυτό και συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης, εφόσον αποσκοπεί στη διατήρηση της αναγκαίας πειθαρχίας στο σχολείο και της ομαλής λειτουργίας αυτού, ενώ αποτελεί επίσης πράξη μη εκτελεστή, χωρίς άμεσες περαιτέρω δυσμενείς συνέπειες.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει δεχτεί ότι βάσει της ειδικής σχέσεως εξουσιάσεως «η άσκησης πειθαρχικής εξουσίας και εντεύθεν επιβολής πειθαρχικής ποινής... είναι νοητή... και κατά παντός όστις χρησιμοποιεί δημοσία ιδρύματα ή δημόσιας υπηρεσίας διεπομένης υπό ιδιαιτέρων εσωτερικών κανονισμών επιτρεπόντων πειθαρχικήν δίωξιν και απαγγερόντων πειθαρχικήν τιμωρίαν επί παραβάσει των κανονισμών τούτων...»⁷.

Το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο φαίνεται αρχικά να ακολουθεί τη νομολογία του γαλλικού Conseil D' Etat, όχι όμως πλήρως και τις νεότερες τάσεις της. Έτσι, δέχεται ότι τα μέτρα εσωτερικής τάξης δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, εφόσον αναφέρονται στην εσωτερική λειτουργία της διοίκησης, και δε θίγουν τη νομική κατάσταση των διοικουμένων, εφόσον δεν επιφέρουν καμία τροποποίηση στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. κατά τη γαλλική νομολογία και θεωρία, τα μέτρα εσωτερικής τάξης έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, με συνέπεια να προσβάλλονται ενώπιον του Conseil d' Etat, όταν μεταβάλλουν τη νομική κατάσταση του διοικουμένου.

---

⁷ ΣτΕ 235/1931

Στα πλαίσια της ειδικής σχέσεως εξουσιάσεως, η επιβολή κυρώσεων σε βάρος των διοικουμένων, με εκτελεστό ή μη χαρακτήρα, οδηγεί σε κάποιον περιορισμό των ατομικών, αλλά και των κοινωνικών-οικονομικών δικαιωμάτων. Έτσι, για παράδειγμα, με τις διατάξεις τις σχετικές με ορισμένο τύπο αμφίεσης των μαθητριών θίγεται κατά κάποιο τρόπο η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 57 ΑΚ), αλλά και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος). Αυτοί οι περιορισμοί της ατομικής ελευθερίας καθορίζουν το ουσιαστικό περιεχόμενο της διοικητικής πράξης, που εκδίδεται κατά την άσκηση της «εξουσίας Ιδρύματος», σαν πειθαρχικής ποινής.

Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαίο το επιβαλλόμενο μέτρο εσωτερικής τάξης να θεραπεύει πραγματικές ανάγκες της δημόσιας υπηρεσίας και έτσι να εξυπηρετεί το σκοπό λειτουργίας της, τηρουμένων πάντα των ορίων του νόμου. Γι' αυτό και θα ήταν σκόπιμο η πειθαρχική εξουσία των καθηγητών επί των μαθητών να υπόκειται σε δικαιοδοτικό έλεγχο, έτσι ώστε να μπορεί να ελεγχθεί το εκάστοτε μέτρο⁸.

Το ισχύον ΠΔ 104/1979 ορίζει ότι «η μη έμπρακτος συμμόρφωσις προς τους διέποντας την σχολικήν ζωήν κανόνας αντιμετωπίζεται δια σχολικών κυρώσεων» (άρθρο 26 παρ. 3). Το ίδιο επίσης ορίζει ότι «η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών, νοουμένη ως έμπρακτος συμμόρφωσις προς τους διέποντας την

---

⁸ Τάχος Αναστ., Τα μέτρα εσωτερικής τάξεως στη Μ. Δημόσια Εκπαίδευση (Παρατηρήσεις επί της ΣτΕ 97/1980).

σχολικήν ζωήν κανόνας..., αποτελεί υποχρέωσιν αυτών, πάσα δε παρέκκλισις εκ ταύτης, εκδηλουμένη δι' υπαιτίου πράξεως ή παραλείψεως... εν ανάγκη αντιμετωπίζεται δια σχολικών κυρώσεων...» (άρθρα 26-28). Με άλλα λόγια, οι πειθαρχικές κυρώσεις επί των μαθητών της Μ. Εκπαίδευσης επιβάλλονται, όταν διαπιστωθεί παράβαση των κανόνων που διέπουν τη σχολική ζωή. Κατά κανόνα, οι σχολικοί αυτοί κανόνες και ειδικότερα οι διατάξεις οι σχετικές περί αμφιέσεως των μαθητριών δεν είναι κανόνες δικαίου, αλλά απλώς εγκύκλιοι, δηλαδή διοικητικές διατάξεις. Πραγματικά, η υπ' αριθ. Φ 136.5/1/737/19.2.1980 Εγκύκλιος του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας υπενθυμίζει ότι «εξακολουθεί να ισχύει η εγκύκλιος Φ.236.5/91240/8.10.1974». Σύμφωνα με την τελευταία αυτή εγκύκλιο: «Αφορμήν λαβόντες από το γεγονός ότι δεν εφαρμόζονται... ομοιομόρφως αι σχετικά περί της καθόλου εμφανίσεως των μαθητών και μαθητριών εγκύκλιοι,..... παραγγέλομεν υμίν τα κάτωθι: 1) Αι μαθήτριά εν τω σχολείων υποχρεούνται να έχουν κόμμωσιν μεν απλήν και ουχί εξεζητημένην, ενδυμασίαν δε (ποδιάν) την καθωρισμένην χρώματος κυανού μετά λευκού περιλαιμίου, μήκους λελογισμένου. Πέραν τούτων ουδέν έτερον στοιχείον σχετικόν προς την εμφάνισιν των τυγχάνει απαραίτητον».

Μετά από όλα αυτά, αλλά και με τη συνδρομή της απόφασης ΣτΕ 97/80 (Ολομ.), διαπιστώνουμε ότι οι πειθαρχικές κυρώσεις και γενικότερα τα μέτρα που προβλέπονται στο ΠΔ 104/79, το

οποίο έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει την προσήκουσα διαγωγή των μαθητών Γυμνασίου και Λυκείου, συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξης και άρα δεν έχουν, κατά κανόνα, εκτελεστό χαρακτήρα. Ως προς το τελευταίο βέβαια είναι δυνατό να υπάρχουν και εξαιρέσεις, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη βαρύτητα της εκάστοτε ποινής. Στην απόφαση ΣτΕ 99/1987, η πειθαρχική ποινή της πενταήμερης αποβολής μαθητή, η οποία του επιβλήθηκε με απόφαση του συλλόγου καθηγητών, κατ'εφαρμογή του ΠΔ 104/79, συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης, απαραδέκτως προσβαλλόμενο δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Αντίθετα, στην ίδια απόφαση, η πράξη του συλλόγου καθηγητών, με την οποία επιβλήθηκε στο μαθητή ο δυσμενής χαρακτηρισμός της διαγωγής του ως «κοσμίας», έχει εκτελεστό χαρακτήρα και γι' αυτό προσβάλλεται παραδεκτώς δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Ωστόσο, οι λόγοι της αιτήσεως ακυρώσεως εν προκειμένω πρέπει να περιορίζονται μόνο στον έλεγχο αιτιολογίας της πράξης του συλλόγου καθηγητών. Μόνο τότε θα είναι βάσιμοι.

Από την άλλη πλευρά, με την απόφαση ΣτΕ 1821/1989 (Ολομ.) γίνεται φανερό ότι από τη βαρύτητα της ποινής που επιβάλλεται σε μαθητή εξαρτάται το αν το εν λόγω μέτρο εσωτερικής τάξης θα έχει εκτελεστό ή μη χαρακτήρα. Έτσι, η πράξη, με την οποία επιβάλλεται αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος, λόγω της σημασίας της και των άμεσων δυσμενών συνεπειών που συνεπάγεται σε βάρος των τιμωρημένων μαθητών, αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και παραδεκτώς προσβάλλεται με το

ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως. Το ίδιο ισχύει και με την απόφαση ΣτΕ 1099/1996, όπου κρίνεται παραδεκτή η αίτηση ακυρώσεως κατά της πράξης του συλλόγου καθηγητών του εν λόγω Λυκείου περί επιβολής σε μαθητή της κυρώσεως της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω η πράξη επιβολής της ανώτατης αυτής πειθαρχικής κύρωσης στο μαθητή ακυρώθηκε λόγω ελλείψεως επαρκούς αιτιολογίας της πειθαρχικής αποφάσεως του συλλογικού οργάνου.

Όμως, τα μέτρα εσωτερικής τάξης δεν τα συναντάμε μόνο στα πλαίσια του σχολικού οργανισμού. Τέτοια μέτρα μπορούν κάλλιστα να επιβληθούν και το στρατό, σε βάρος όσων εκπληρώνουν τη στρατιωτική τους θητεία. Έτσι, στην απόφαση ΣτΕ 3832/1982 απορρίπτεται η αίτηση ακυρώσεως του στρατιώτη κατά των πειθαρχικών ποινών φυλακίσεως που του επιβλήθηκαν για κάποια πειθαρχικά παραπτώματά του. Και αυτό διότι οι πειθαρχικές ποινές σε βάρος των οπλιτών που προβλέπονται στο «Γενικό Κανονισμό Υπηρεσίας στο Στρατό», ο οποίος έχει κυρωθεί δια του ΠΔ 982/1980, αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξης, αφού συμβάλλουν στη διατήρηση της αναγκαίας πειθαρχίας και της ομαλής λειτουργίας στο στράτευμα. Άρα και οι πράξεις επιβολής αυτών των πειθαρχικών κυρώσεων στους οπλίτες δεν προσβάλλονται παραδεκτά με αίτηση ακυρώσεως. Τα ίδια ισχύουν και στην απόφαση ΣτΕ 2018/1981, όπου κρίθηκε ότι η πράξη του διοικητή, δια της οποίας επεβλήθη στον οπλίτη η πειθαρχική ποινή της εικοσαήμερου φυλακίσεως, συνιστά μέτρο εσωτερικής

τάξης, το οποίο, λόγω της φύσεώς του, δεν υπόκειται σε προσβολή δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Άλλα τέτοια μέτρα που προβλέπονται στο «Γενικό Κανονισμό υπηρεσίας στο Στρατό», τα οποία αποσκοπούν στη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας στο στράτευμα, είναι οι πειθαρχικές ποινές στερήσεως αδείας εξόδου, περιορισμού, κρατήσεως, φυλακίσεως και αυστηρής φυλακίσεως.

Μέτρα εσωτερικής τάξης συναντάμε επίσης και το χώρο των φυλακών, σε βάρος όσων εκτίουν ποινή στερητική της ελευθερίας. Έτσι, στην απόφαση ΣτΕ 453/1973 (Ολομ.), η άρνηση μεταγωγής κρατουμένου από τις στρατιωτικές στις κοινές ποινικές φυλακές και η άρνηση άδειας στο συνήγορό του να τον επισκέπτεται και να έχει επικοινωνία μαζί του, επειδή αφορούν στον τρόπο εκτίσεως της ποινής και συνδέονται στενά προς την εκτέλεση ποινικής αποφάσεως και την άσκηση δικαστικής εξουσίας, δεν είναι δεκτικές προσβολής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Αλλά και στο δημοσιοϋπαλληλικό χώρο υπάρχουν αποφάσεις σχετικές με το αντικείμενο μελέτης μας. Έτσι, με την απόφαση ΣτΕ 1770/1997 κρίθηκε ότι οι πράξεις του Υπουργού Προεδρίας, με τις οποίες καθιερώνεται ενιαίο σύστημα ελέγχου τηρήσεως του ωραρίου απασχολήσεως των δημοσίων υπαλλήλων και των πολιτικών υπαλλήλων, δε μεταβάλλουν, ούτε επηρεάζουν την υποχρέωση των υπαλλήλων για την τήρηση του κανονικού ωραρίου εργασίας, ούτε επιφέρουν συνέπειες στην υπηρεσιακή τους κατάσταση. Επειδή, λοιπόν, οι πράξεις αυτές αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ομαλής και απρόσκοπτης λειτουργίας της

δημόσιας υπηρεσίας συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξεως, απαραδέκτως προσβαλλόμενα με αίτηση ακυρώσεως.

Μέτρα εσωτερικής τάξεως όμως συνιστούν σύμφωνα με την απόφαση ΣτΕ 2649/1998 και οι πράξεις των προϊσταμένων του αξιωματικού, με τις οποίες απορρίπτονται αναφορές παραπόνων αξιωματικών σχετικώς με τις διαταγές ανωτέρων τους, εφόσον ανάγονται στην εσωτερική λειτουργία των στρατιωτικών μονάδων. Συνεπώς, τέτοιες πράξεις στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και απαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως.

Μετά από μια σύντομη ματιά στη νομολογία μας, διαπιστώνουμε πόσο μεγάλη σημασία έχουν τα μέτρα εσωτερικής τάξης για την επιβίωση των δημοσίων οργανωτικών μονάδων. Άλλωστε, αν όλα τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται εις βάρος μαθητών, στρατιωτών ή μοναχών, είχαν χαρακτήρα εκτελεστό, δυνάμενα να προσβληθούν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων με ανασταλτικό αποτέλεσμα, το σχολείο, ο στρατός, η εκκλησία ως θεσμοί θα παρέλυαν αυτομάτως, αφού θα έχαναν τη λειτουργικότητά τους. Η διατήρηση της ομαλής λειτουργίας, λοιπόν, και της αναγκαίας πειθαρχίας σ' ένα δημόσιο οργανισμό ή σε μια δημόσια υπηρεσία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωσή τους και βασικό σκοπό των μέτρων εσωτερικής τάξης. Για το λόγο αυτό, τα μέτρα αυτά, ερειδόμενα στο βασικό νόμο της πολιτείας, είναι πάντοτε αναγκαία και ωφέλιμα, διότι κατατείνουν στην εύρυθμη και ομαλή ανάπτυξη της κοινωνικοοικονομικής ζωής των ατόμων, όπως πολύ σωστά

παρατηρεί ο Ξενοφών «Έτσι δ'ουδέν ούτως, ουτ'εύχρηστον ούτε καλόν ανθρώποις ως η τάξις. Και γαρ χορός εξ ανθρώπων συγκείμενος έστι· αλλ'όταν μεν ποιώσι ό,τι αν τύχη έκαστος, ταραχή τις φαίνεται και θεάσθαι ατερπές, όταν δε τεταγμένως ποιώσι και φθέγγονται, αμα οι αυτοί ούτοι και αξιοθέατοι δοκούσι είναι και αξιάκουστοι» (Ξενοφώντος Οικονομικός Βιβλ. VIII, 12-16).

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Μέτρα Εσωτερικής Τάξεως

Τα μέτρα εσωτερικής τάξεως είναι εσωτερικές πράξεις της διοίκησης που εκδίδονται με σκοπό τη διαφύλαξη της ομαλής λειτουργίας και της αναγκαίας πειθαρχίας σε μια δημόσια υπηρεσία ή σ' ένα δημόσιο οργανισμό, όπως στο σχολείο, στη φυλακή, στη βιβλιοθήκη ή σε μια στρατιωτική μονάδα. Τα μέτρα αυτά αναφέρονται μόνο στην εσωτερική λειτουργία της διοίκησης και δε θίγουν τη νομική κατάσταση του διοικουμένου, αφού δεν επιφέρουν καμία τροποποίηση στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του. Επειδή δεν έχουν εξωτερικές έννομες συνέπειες, στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και άρα η τυχόν άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά αυτών των πράξεων ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Measures of internal order

The measures of internal order are internal actions of the administration which are issued in order to keep the regular function and the necessary discipline in a public service or in a public organization, like in the school, in the prison, in the library or in the army. These measures concern only the internal function of the administration and they do not touch the legal situation of the citizen, since they do not cause any modification to his obligations and his rights. Since they do not have external legal consequences, they lack executable character and so the exercise of annulment's petition against these actions in the State's Council is rejected as inadmissible.

Βιβλιογραφία

Δαγτόγλου Δ.Π., Συνταγματικό Δίκαιο. «Ατομικά Δικαιώματα», Αθήνα-Κομοτηνή 1991, τ. Α΄.

Δαγτόγλου Δ.Π., Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή 1997.

Κυριακόπουλος Ηλ., Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, Β΄ Γεν. Μέρος, 1961.

Λαζαράτος Πάνος, Μονογραφίες Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου «Το δικαίωμα ακρόασης στη διοικητική διαδικασία», 1992.

Σπηλιωτόπουλος Π. Επαμεινώνδας, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου II, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.

Στασινόπουλος Δ. Μιχ., Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων, Αθήναι 1951.

Τάχος Ι. Αναστ., Τα Μέτρα Εσωτερικής Τάξεως στη Μ. Δημόσια Εκπαίδευση (Παρατηρήσεις επί της ΣΕ 97/1980), ΕΔΔ 1980.

Νομολογία

ΣτΕ 97/80 (Ολομ.), το Σ. 1980, σελ. 137, Υπόθεση μαθητικών ποδιών.

ΣτΕ 1821/1989 (Ολομ.), ΔΔ 1989, σελ. 1309-1310, Υπόθεση αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος μαθητών.

ΣτΕ 2209/77 (Τμ. Γ'), το Σ. 1977, σελ. 636-638, Υπόθεση ελευθερίας γνώμης στρατιωτικού.

Διοικ. Εφ. Αθηνών 331/80, το Σ. 1980, σελ. 234-236, Υπόθεση σμηναγού

Δ.Ε.Α. 320/80, το Σ. 1980, σελ. 236-238, υπόθεση αρχιφύλακα

ΣτΕ 1770/1997, ΕΔΔ 2000, σελ. 369, Υπόθεση δημοσίων υπαλλήλων και πολιτικών υπαλλήλων που υπηρετούν στο Ναύσταθμο Κρήτης.

ΣτΕ 2649/1998, ΕΔΔ 2000, σελ. 369, Υπόθεση αναφορών παραπόνων αξιωματικών.

ΣτΕ 453/1973 (Ολομ.), Υπόθεση Αλέξανδρου Παναγούλη.

ΣτΕ 2018/1981 τμ. Δ', Υπόθεση στρατιώτη Ευσταθίου Κωνστ. Παρασκευοπούλου.

ΣτΕ 3832/1982, τμ. Δ', Υπόθεση στρατιώτη Θεμιστοκλή Μαγκριώτη.

ΣτΕ 202/1997 τμ. Γ', Υπόθεση Εφορείας του Αρεταίειου Νοσοκομείου.

ΣτΕ 2714/1979 τμ. Γ', Υπόθεση μονοήμερης αποβολής μαθητριών από Γυμνάσιο της Νέας Ερυθραίας Αττικής.

ΣτΕ 99/1987 τμ. Γ', Υπόθεση πενταήμερης αποβολής μαθητή και χαρακτηρισμού της διαγωγής του ως κοσμίας.

ΣτΕ 1099/1996 τμ. Στ', Υπόθεση αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος μαθητή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Σ.τ.Ε. 97/80 (όλομ.)

Πρόεδρος: Ν. Μπουρόπουλος, Πρόεδρος

Εισηγητής: Σ. Σπηλιωτόπουλος, Σύμβουλος

Πράξεις του Συλλόγου των καθηγητών, διής απεβλήθησαν επί μίαν ημέραν μαθήτριά εκ του Γυμνασίου διότι ηρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τας περί αμφιέσεως αυτών σχετικές διατάξεις, συνιστά μέτρον εσωτερικής τάξεως και απαραδέκτως προσβάλλεται επ' ακυρώσει.

Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, παραπεμφθείσης, δια της υπ' αριθ. 2714/1979 αποφάσεως του Γ' Τμήματος του Δικαστηρίου τούτου, εις την Ολομέλειαν προς εκδίκασιν λόγω μείζονος σπουδαιότητος, συμφώνως τω άρθρω 14 παρ. 1 εδαφ. γ' του Ν.Δ. 170/1973, ζητείται η ακύρωσις της υπ' αριθ. 15/23.10.1978 πράξεως του Συλλόγου των καθηγητών του Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Αττικής, δια της οποίας αι θυγατέρες του αιτούντος απεβλήθησαν επί μίαν ημέραν εκ του ρηθέντος γυμνασίου, διότι ηρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τας περί αμφιέσεως των μαθητριών σχετικές διατάξεις.

Επειδή, η προσβαλλομένη πράξις εξεδόθη κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Β. Δ της 20.6.1955 περί εγγραφών, μεταγγραφών, ποινών, εξετάσεων μαθητών σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως (ΦΕΚ. 173 Α'), και δη του άρθρου 16, ορίζοντος ότι «Εις μαθητάς παραβαίνοντας τας σχολικάς διατάξεις επιβάλλονται αι ακόλουθοι ποιναί:

Α) παραίνεσις, β) επίπληξις, γ) προσωρινή αποβολή εκ του σχολείου μέχρι τεσσάρων ημερών, δ) προσωρινή αποβολή του μαθητού μέχρις οκτώ ημερών, ε) προσωρινή αποβολή εκ του σχολείου τούτου μέχρις ενός σχολικού έτους, στ) προσωρινή αποβολή μέχρις ενός έτους εκ σχολείων ωρισμένης περιοχής ή και εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων, ζ) διαρκής αποβολή εκ του σχολείου ή εκ των σχολείων ωρισμένης περιοχής ή εκ πάντων εν τω Κράτει σχολείων» και του άρθρου 17, ορίζοντος ότι «1. Εκ

των εν τω προηγουμένω άρθρω οριζομένων ποινών, τας υπό στοιχ. α' και β' δύναται να επιβάλει μόνος ο διδασκών, την δε υπο στοιχ. γλ' και μόνος ο διευθυντής ή ο διευθύνων το σχολείον. Αι λοιπαί ποιναί επιβάλλονται κατ' απόφασιν του καθηγητικού συλλόγου. 2. Απόφασις καθηγητικού συλλόγου περί αποβολής μαθητού μέχρις οκτώ ημερών είναι εκτελεστή άνευ εγκρίσεως ετέρας τινός αρχής.

Επειδή, η προσβαλλομένη πράξις του Συλλόγου των Καθηγητών του ως είρηται Γυμνασίου, αποσκοπούσα, ως και εν αυτή αναφέρεται, εις την διατήρησιν της εν τω σχολείω αναγκαίας πειθαρχίας και της εν γένει ομαλής λειτουργίας αυτού, συνιστά μέτρον εσωτερικής τάξεως άνευ αμέσων περαιτέρω δυσμενών συνεπειών και, ως εκ της φύσεώς της, είναι ανεπίδεκτος προσβολής δι' αιτήσεως ακυρώσεως. Κατ' ακολουθίαν, η υπό κρίσιν αίτησις, διώκουσα την ακύρωσιν τοιαύτης πράξεως, είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος. Αν και, κατά την γνώμην τριών μελών του δικαστηρίου, η προσβαλλομένη πράξις, επιβάλλουσα πειθαρχικήν ποινήν, δυναμένην κατά νόμον να κλιμακωθή μέχρι και της διαρκούς αποβολής του μαθητού εκ του σχολείου ή εκ των σχολείων ωρισμένης περιοχής ή εκ πάντων των εν τω Κράτει σχολείων, αποτελεί, ανεξαρτήτως της βαρύτητος της δι' αυτής επιβληθείσης ποινής, εκτελεστήν διοικητικήν πράξιν, υποκειμένην εις αίτησιν ακυρώσεως και, συνεπώς, η κατ' αυτής στεφομένη αίτησις ασκείται παραδεκτώς.

Επειδή, κατά ταύτα, η υπό κρίσιν αίτησις δέον όπως απορριφθεί.

Σ.Τ.Ε. 1821/1989

Πρόεδρος: Β. Μποτόπουλος.

Εισηγητής: Ν. Παπαδημητρίου, Σύμβουλος.

Δικηγόροι: Αρ. Τσάτσος, Κ. Ηλιακόπουλος

Πειθαρχικές ποινές σε μαθητές οι πράξεις, με τις οποίες επιβάλλονται στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα εκτός από την ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος η οποία προσβάλλεται με αίτηση ακύρωσης. Αντίθετη μειοψηφία.

4. Επειδή, κατά τη διάταξη του άρθρου 26 § 3 του π.δ. 104/1979 (ΦΕΚ 23) « Η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών, νοουμένη ως έμπρακτη συμμόρφωση προς του κανόνες οι οποίοι διέπουν τη σχολική ζωή και προς τις ηθικές αρχές του κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο διαβιούν, αποτελεί υποχρέωσή τους, κάθε δε παρέκκλιση απ' αυτή που εκδηλώνεται με υπαίτια πράξη ή Παράλειψη, αποτελεί αντικείμενο παιδαγωγικού ελέγχου και σε περίπτωση ανάγκης αντιμετωπίζεται με «σχολικές κυρώσεις...» Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 27 του ίδιου π.διατάγματος «Για κάθε υπαίτια παρέκκλιση από την προσήκουσα, κατά την έννοια της § 3 του άρθρου 26 ...διαγωγή και αναλόγως του βαθμού της παρεκκλίσεως αυτής επιβάλλονται στους μαθητές οι εξής κυρώσεις: α) παρατήρηση, β) επίπληξη, γ) ωριαία απομάκρυνση από το διδασκόμενο μάθημα, δ) αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 3 ημέρες, ε) αποβολή από τα μαθήματα μέχρι 5 ημέρες και στ) αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος». Τέλος, κατά την § 1 του άρθρου 28 του πιο πάνω π.διατάγματος οι καθηγητές μπορούν να επιβάλλουν τις υπό στοιχεία α', β' και γ' και δ' κυρώσεις, το συμβούλιο που αποτελείται από το διευθυντή του σχολείου ως πρόεδρο και τους καθηγητές που διδάσκουν στην τάξη του μαθητή ως μέλη μπορεί να επιβάλλει τις υπό στοιχεία α', β', γ', δ' και ε' κυρώσεις και τέλος την υπό στοιχεία στ'

κύρωση μπορεί να επιβάλλει μόνο η ολομέλεια του συλλόγου των καθηγητών που διδάσκουν στο σχολείο.

5. Επειδή, όπως πρόκύπτει από τις διατάξεις που έχουν παρατεθεί στην προηγούμενη σκέψη, οι πράξεις των αρμόδιων σχολικών οργάνων με τις οποίες επιβάλλονται σε μαθητές οι ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 27 του π.δ. 107/1979, εκτός από την ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος, αποσκοπούν στη διατήρηση της αναγκαίας στο σχολείο πειθαρχίας και γενικώς στην ομαλή λειτουργία του και συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξεως» τα οποία στερούνται εκτελεστού χαρακτήρα και δεν προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως. Αντιθέτως, οι πράξεις με τις οποίες επιβάλλεται η ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος αποτελούν, λόγω της σημασίας τους και των άμεσων δυσμενών συνεπειών που συνεπάγονται σε βάρος των τιμωρημένων μαθητών, εκτελεστές διοικητικές πράξεις και παραδεκτώς προσβάλλονται με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως. Αν και κατά τη γνώμη ενός μέλους του δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο, οι πράξεις των αρμόδιων σχολικών οργάνων με τις οποίες επιβάλλονται σε μαθητές πειθαρχικές ποινές που μπορεί να κλιμακωθούν μέχρι και την αλλαγή του σχολικού περιβάλλοντος συνιστούν, ανεξάρτητα από τη βαρύτητα της ποινής που επιβάλλεται, εκτελεστές διοικητικές πράξεις, οι οποίες προσβάλλονται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως.

5. Σ.Τ.Ε 2209) 77 (Τμ. Γ')

Το συνταγματικόν δικαίωμα της ελευθέρας εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων, δύναται να περιορισθή ως προς τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικώτερον τους στρατιωτικούς, χωρίς όμως οι περιορισμοί αυτοί να οδηγήσουν εις την κατάργησιν του ατομικού τούτου δικαιώματος. Ως εκ τούτου ο δημόσιος υπάλληλος, εκτός υπηρεσίας, δικαιούται να εκφράζεται ελευθέρως, εφ' όσον η άσκησης του δικαιώματος τούτου δεν οδηγεί εις ανάμειξιν εις πολιτικές διενέξεις. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερίαν και ακώλυτον κυκλοφορίαν του τύπου άνευ διακρίσεως από απόψεως ιδεολογικού περιεχομένου των εντύπων, η δε προμήθεια και η ανάγνωσις τούτων δύναται να εμποδισθή δια της διακρίσεως των εφημερίδων εις εθνικόφρονας των οποίων επιτρέπεται η ανάγνωσις εις στρατιωτικούς και εις κομμουνιστικάς των οποίων η προμήθεια και η ανάγνωσις δεν είναι επιτρεπτή.

Η συναναστροφή στρατιωτικού μετά συμμαθητών του εις το Γυμνάσιον, προσκειμένων εις αριστεράς οργανώσεις και η σύναψις φιλίας μετά τουριστών και ιδιαιτέρου δεσμού μετ' αλλοδαπής δεν συνιστούν αυτά καθ' εαυτά πειθαρχικόν παράπτωμα.

Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, ζητείται η ακύρωσις του από 21.1.1977. Πρακτικού του Δευτεροβάθμιου Ανακριτικού Συμβουλίου Χωροφυλακής, δια του οποίου απεφασίσθη η απόταξις του αιτούντος, χωροφύλακος, εκ του Σώματος.

Επειδή, το Δευτεροβάθμιον ανακριτικόν συμβούλιον εστήριξε την προσβαλλομένην πράξιν του εις τας εξής εις βάρος του αιτούντος κατηγορίας: α) ότι ούτος, υπηρετών εις Χίον τον Φεβρουάριον 1975 επρομηθεύθη και edιάβαζε, εκτός της Λέσχης Χωροφυλακής, την εφημερίδα «Ριζοσπάστης», εις παρατήρησιν δε βαθμοφόρου εξεφράσθη υπέρ του κρατούντος εις Ρωσσίαν κοινωνικού καθεστώτος, άλλες δυο δε φορές τουλάχιστον επρομηθεύθη και edιάβαζε την εφημερίδα «Αυγή» απηχούσαν κομμουνιστικάς απόψεις, β) συναναστρέφετο νεαρά άτομα, συμμαθητάς τους εις

το Γυμνάσιον, προσκείμενα εις ελεγχόμενας υπό της αριστεράς οργανώσεις, γ) τον Ιούλιον 1976 συνεδέθη με ομάδα αλλοδαπών τουριστών, τους οποίους μετέφερε δια του αυτοκινήτου του, και συνήψε ιδιαιτέρας σχέσεις μετ' αλλοδαπής, προκαλέσας δυσμενή σχόλια εις βάρος του. Αι πράξεις αυταί αποτελούν, κατά την προσβαλλομένην απόφασιν, παράβασιν του άρθρου 14 παρ. 1 εδαφ. γ' και ή του Ν.Δ. 935/1971 «περί καταστάσεως εν γένει των οπλιτών Χωροφυλακής κλπ.»

Επειδή, κατά τας διατάξεις ταύτας «οπλίτης της Χωροφυλακής .... Παραπέμπεται εις το Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της επιβολής της ποινής της αποτάξεως δια τους κάτωθι λόγους: α...β...γ. δια πράξεις καθαπτομένας της τιμής ή υπολήψεως αυτού η του Σώματος εις ο ανήκει.... η) δια συμμετοχών εις πολιτικές διενέξεις προφορικής ή γραπτάς, σχετικές δημόσιας συζητήσεις η καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπον δημοσίας εκδηλώσεις των πολιτικών φρονημάτων του, η συμμετοχών ως μέλους εις οιαδήποτε πολιτικήν οργάνωσιν.

Επειδή, κατά το Σύνταγμα, όλοι οι πολίται, έχουν το δικαίωμα της ελευθέρας εκφράσεως των φιλοσοφικών, θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεών τους. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερίαν της γνώμης και την ελευθερίαν της αντλήσεως πληροφοριών ή ιδεών από κάθε προσιτόν μέσον ενημερώσεως και της περαιτέρω μεταφοράς τούτων, χωρίς, κατ' αρχήν, η κρατική εξουσία να έχει δικαίωμα επεμβάσεως. Και δύναται μεν, καθ' όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και ειδικώτερον τους στρατιωτικούς, ευρισκομένους προς το κράτος εις ηθελημένην ειδικήν σχέσιν εξουσιάσεως, να επιβληθούν ωρισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι όμως ουδέποτε δύναται να οδηγήσουν εις την κατάργησιν του αναφερθέντος ατομικού δικαιώματος. Οι περιορισμοί αυτοί συνοδεύουν τους δημοσίους υπαλλήλους κατά την ασκησιν των καθηκόντων τους, συνισταμένοι εις το ότι ο υπάλληλος δεν ημπορεί να κάμνη χρήσιν της ιδιότητός του δια να διαδίδη τας ιδεάς του, και δεν δύναται να επηρεάζεται από τας πολιτικές πεποιθήσεις του ως ιδιώτου ή των προς ους έρχεται εις

υπηρεσιακήν επαφήν κατά την ρύθμισιν της υποθέσεως των, οφείλει επίσης ο δημόσιος υπάλληλος ν' απέχη από κάθε πράξιν η οποία θα ηδύνατο να δημιουργήσει αμφιβολίας ως προς την νομιμότητά του εις το δημοκρατικόν πολίτευμα και την ιεραρχικήν υποταγήν τους εις την νόμιμον κυβέρνησιν. Ο δημόσιος όμως υπάλληλος, εκτός υπηρεσίας, σεβόμενος πάντοτε την υπό την ιδιότητα του επιβαλλομένην υποχρέωσιν διακριτικότητος απέναντι των τρίτων και του Κράτους, δικαιούται να εκφράζηται ελευθέρως, εφ' όσον βεβαίως, λαμβανομένου υπ' όψει, όπως εις την προκειμένην περίπτωσιν, του ειδικού καθεστώτος πειθαρχίας των στρατιωτικών, η άσκησις του δικαιώματος τούτου δεν οδηγεί εις ανεπίτρεπτον ανάμειξιν εις πολιτικάς διενέξεις.

Επειδή, εξ άλλου, εφ' όσον το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερίαν του τύπου και ακώλυτον κυκλοφορίαν του, χωρίς καμμίαν διάκρισιν από απόψεως ιδεολογικού περιεχομένου των εντύπων, η προμήθεια και η ανάγνωσις τούτων δεν δύναται να εμποδισθή δι οιοδήποτε τρόπον και δη δια της διακρίσεως των εφημερίδων εις «εθνικόφρονας» των οποίων επιτρέπεται η ανάγνωσις από τους στρατιωτικούς και εις ελευθέρως και νομίμως κυκλοφορούσας «κομμουνιστικάς» των οποίων η προμήθεια και η ανάγνωσις δεν είναι επιτρεπτή.

Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, προκύπτει ότι, η υπό του αιτούντος χωροφύλακος προμήθεια και ανάγνωσις των εφημερίδων «Ριζοσπάστης» και «Αυγή» δεν συνιστά πειθαρχικόν πράπτωμα, και επομένως το προσβαλλόμενον πρακτικόν είναι παράνομον κατά το σκέλος τούτο της αιτιολογίας του.

Επειδή, η συναναστροφή του αιτούντος μετά των συμμαθητών του εις το Γυμνάσιον, έστω και προσκειμένων εις αριστερας οργανώσεις, και η σύναψις φιλίας μετά τουριστών και ιδιαίτερου δεσμού μετ' αλλοδαπής, δεν συνιστούν αυτά καθ' εαυτά πειθαρχικόν πράπτωμα, εφ' όσον δεν αποδίδονται εις τον αιτούντα και ετέραι πράξεις ή παραλείψεις, αι οποίαι θα εξέθετον το κύρος του αιτούντος ως κρατικού οργάνου και του Σώματος εις το οποίον ανήκει, αλλά δικαίωμα του αιτούντος της ελευθέρας

αναπτύξεως της προσωπικότητός του, όπως ούτος εντός αντικειμενικών ορίων ευπερέπειας, το εννοεί καλύτερον δι' εαυτόν. Επομένως η προσβαλλόμενη απόφασις είναι παράνομος και κατά τα σκέλη αυτά της αιτιολογίας της, και ακυρωτέα, κατά τον βασίμως προβαλλόμενον λόγον ακυρώσεως.

2. Διοικητικόν Εφετείων Αθηνών Αριθ. 331)80.

Πρόεδρος: Δ. Καλλιβώκας, Σύμβουλος Επικρατείας

Εισηγητής: Αγ. Λιακάκος, Εφέτης

Το δικαίωμα ελευθέρας εκφράσεως γνώμης δύναται να περιορισθή, όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους και δη στρατιωτικούς, ούχι όμως, μέχρι καταργήσεως ή αποδυναμώσεως του. Δημόσια κριτική σχεδίου νόμου ενοποιήσεως επετηρίδων υπό αξιωματικού με απαιτουμένην διακριτικότητα και γλωσσικήν εγκράτειαν, άνευ επικλήσεως στοιχείων ανακριβών, αποτελεί άσκησιν του δικαιώματος τούτου και δεν στοχαιοθετεί πειθαρχικόν παράπτωμα.

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται η ακύρωσις: 1. της υπ αριθ. Φ. 151/120/467245/4.8.1977 αποφάσεως του Υφυπουργού Εθνικής αμύνης (Γ. 250) δια της οποίας, ο αιτών σμηναγός επιμωρήθη δια της αργίας δια προσωρινής απολύσεως επί τεσσάρων (4) μήνας, 2) τηςάπο 25.7.1977 γνωμοδοτήσεως του δια της υπ' αριθ. Φ. 151/310/100448/9.7./1977 διαταγής "Αρχηγείου 'Αεροπορίας συγκροτηθέντος Δευτεροβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, δια της οποίας τούτο απεφάνθη υπέρ της επιβολής της "ως άνω πειθαρχικής ποινής εις τον αιτούντα, του οποίου απέρριψε προσφυγην κατα της από 8.6.1977 γνωμοδοτήσεως του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, το όποιον ειχεν άποφανθή ομοίως, και 3) της ως άνω άπο 8.6. 1977 γνωμοδοτήσεως του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου. Επειδή, απαραδέκτως προσβαλλόμεναι ή ως άνω γνωμόδοτησις του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου, καθ όσον κατ αυτής προβλέπεται ύπο του νόμου (άρθρον 56 παρ. 1 του ν.δ. 1400/1973) και ήσκήθη υπό του αιτούντος προσφυγή, επί της οποίας εξεδόθη ή ως άνω, παραδεκτώς προσβαλλομένη, γνωμοδότησις του Δευτεροβαθμίου 'Ανακριτικού Συμβουλίου.

Επειδή, δια του άρθρου 32 του ν.δ. 1400 /1973 «περί καταστάσεως των αξιωματικών των Ενοπλων Δυνάμεων» (Α. 114) ορίζεται ότι: «1. Η ποινή της προσωρινής απολύσεως επιβάλλεται εις τους μονίμους εν ενεργεία αξιωματικούς ένεκα των εξής

αιτιών: α) Δι' ασυμβίβαστον η αναξιοπρεπή προς την Ιδιότητα του Αξιωματικού διαγωγήν ως και δια πασαν πραξιν αντιβαινουσαν προς τας εκ της ιδιότητος ταύτης άπορρέουσας υποχρέωσις αυτού, β) . . . .».

Επειδή, κατά το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 5,10,13, και 14), όλοι οι πολίται έχουν το δικαίωμα της ελευθέρας εκφράσεως, προφορικώς ή εγγράφως, των πεποιθήσεων των (πολιτικών, φιλοσοφικών, θρησκευτικών κ.λ.π), το δικαίωμα δε τούτο περιλαμβάνει και την ελευθερίαν εκφράσεως της γνώμης αυτών επί των εις την επαγγελματικήν των κατάστασιν αναφερομένων θεμάτων. Και δύναται μεν, όσον αφορά εις τους δημοσίους υπαλλήλους, τελούντας έναντι του κράτους εις ηθελημένην ειδικήν σχέσιν εξουσιάσεως και ίδια εις τους στρατιωτικού υποκειμένους εις ειδικόν καθεστώς πειθαρχίας, να επιβληθούν ωρισμένοι περιορισμοί , οι οποίοι όμως δεν δύναται να εξικνούνται μέχρι καταργήσεως ή αποδυναμώσεως του ως άνω ατομικού δικαιώματος. Συνεπώς οι περιορισμοί ούτοι είτε προβλέπονται υπό ρητών νομοθετικών διατάξεων είτε, εν απουσία ειδικής νομοθετικής ρυθμίσεως, προκύπτουν εξ αυτής ταυτης της φύσεως της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως, δεν δύναται να απολήξουν εις την απαγόρευσιν ασκήσεως δημόσιας κριτικής ενεργειών κρατικών οργάνων, αφορωσών εις θέματα θίγοντα την υπαλληλικήν κατάστασιν και εν γένει σταδιοδρομίαν του στρατιωτικού ούτε δύναται να στοιχειοθετήση πειθαρχικόν παράπτωμα η άσκησις τοιαύτης κριτικής, εφ' όσον αυτή ενεργείται με την επιβαλλομένην ως εκ της ιδιότητος του στρατιωτικού υπαλληλου διακριτικότητα και γλωσσικήν εγκράτειαν, δεν γίνεται δε επίκλησις στοιχείων ανακριβών, των οποίων ετέλει ούτος εν γνώσει η δεν κατέβαλε την δέουσαν επιμέλειαν προς διαπίστωσιν της ανακριβείας των.

Επειδή, εν προκειμένω, ως προκύπτει εκ των εγγράφων του φακέλλου, μελετώμενης ύπο των υπηρεσιων της Πολεμικής Άεροπορίας της ενοποιήσεως των επετηρίδων των προερχομένων εκ των Σχολών Αξιωματικών (ΣΤΥΑ και ΣΥΔ) και συνταχθέντος σχεδίου νόμου, ό αιτών σμηναγός, προερχόμενος εκ τοιαύτης της

Σχόλης και θιγόμενος κατά την σειράν αρχαιότητας του εκ της τοιαύτης ένοποιήσεως των επετηρίδων, συνέταξε και εξετύπωσεν εις 35-40 αντίτυπα σχολιον επί του ρηθέντος σχεδίου νομού.

Έπειδή, δια της προσβαλλομένης γνωμοδοτήσεώς του το Δεύτεροβάθμιον Συμβούλιον εκρινεν ότι ο αιτών υπεπεσεν εις πειθαρχικον παράπτωμα συνισταμενον εις «ενεργείας αντιβαίνουσας προς τάς εκ της ιδιότητός του απορρέουσας υποχρεώσεις και αποτελούσας ασυμβίβαστον διαγωγήν προς την ιδιότητα του αξιωματικού», ήτοι ως παράπτωμα κολαζόμενον δια προσωρινής απολύσεως συμφώνως προς την έκτεθείσαν διάταξιν της παρ. 1 περιπτ. α του άρθρου 32 του Ν.Δ. 1400/1973, με την αίτιολογίαν ότι συνέταξε και εξετύπωσε υπόμνημα ύπο τον τίτλον «Σχόλιον επί Σχεδίου Ενοποιήσεως Αξιωματικών προερχομένων εκ της ΣΤΥΑ-ΣΥΔ της Έλληνικής Αεροπορίας» εις το όποιον σχολιάζει άνεπιτρεπτως σχέδιον νόμου....και του οποίου ελαβον γνώσιν και ετέρα πρόσωπα της ύπηρεσίας, άλλα δεν κατέστη δυνατή ή περαιτερω κυκλοφορία λόγω της εν τω μεταξύ αποκαλύψεώς του ύπο της υπηρεσίας» Αλλά μόνη ή ύπο του αιτούντος συντάξις και εκτύπωσις του σχολίου τούτου επι σχεδίου νόμου έχοντος επιπτώσεις έπι της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας, ως και ή εμμέσως πλήν σαφώς αποδιδομένη εις τούτον προθεσις να καταστήση γνωστός τάς επί του θέματος σκέψεις του εις Τρίτα πρόσωπα, ανεξαρτήτως εντός η εκτός της υπηρεσίας, συνιστά ασκησιν τοου συνταγματικώς κατωχυρωμένου ατομικου δικαιώματος της ελευθέρας εκφράσεως της γνώμης του και δεν άποτελεί ενέργειαν δυναμένην καθ' αυτήν να υπαχθή εις την ως άνω διάταξιν του άρθρου 32 του Ν.Δ. 1400/1973 δοθέντος οτι εις την προσβαλλομένην γνωμοδότησιν δεν βεβαιούται, και δη ητιολογημένως, ότι δια του σχολίου του ο αιτών προήλθεν εις κριτικήν των απόψεων των υπηρεσιών της Αεροπορίας άνευ της επιβαλλόμενης δια στρατιωτικόν διακριτικότητος και γλωσσικής εγκρατείας .

Περαιτέρω, δια της προσβαλλόμενης γνωμοδοτήσεως αποδίδεται εις τον αιτούντα και ότι δια του σχολίου του «προβαίνει εις

ανακριβείς κρίσεις και συμπεράσματα επί αποφάσεων της ηγεσίας Αεροπορίας και αμφισβητεί αναρμοδίως την ακρίβειαν των εν τη εισηγητική έκθεσει διαλαμβανομένων στοιχείων». Καθ' όσον όμως άφορα εις τήν (αναρμοδιότητα) του αιτούντος να αμφισβητήσει την ακρίβειαν των εν λόγω στοιχείων ισχύουν τα ανωτέρω εκτεθέντα. Εξ άλλου, ως προκύπτει εκ της τοιαύτης διατυπώσεως της αιτιολογίας της προσβαλλομένης γνωμοδοτήσεως δεν καταλογίζεται εις τον αιτούντα ή χρησιμοποίησις ανακριβών στοιχείων και δή εν γνώσει του ή κατα παράλειψιν του ελέγχου των, ότε κατά τα προεκτεθέντα, θα έστοιχειοθετείτο πειθαρχικόν παράπτωμα, άλλα μόνον η διατύπωσις άνακριβών, ήτοι εσφαλμένων κατά την αποψιν της Διοικήσεως κρίσεων και συμπερασμάτων. Τούτο όμως, και αληθές υποτιθέμενον, δεν εμπίπτει έ πάση περιπτώσει εις την εννοιαν των ενεργειών περί των οποίων προβλέπει ή ως άνω διατάξεις του άρθρου 32 του Ν.Δ 1400/1973. Συνεπώς η προσβαλλομένη γνωμοδοτήσις είναι πλημμελώς ήτιολογημένη και δέον να ακυρωθεί, κατά τον "βασίμως προβαλλόμενον λογον ακυρώσεως, ως επίσης και η επί της γνωμοδοτήσεως ταύτης στηριζομένη ως άνω απόφασις του 'Υφυπουργού Εθνικής "Αμύνης περί επιβολής εις τον αιτούντα της ειρημένης ποινής, περιττής άποβαινούσης της εξετάσεως των λοιπών λόγων ακυρώσεως της υπό κρίσιν αιτήσεως, ή οποία δέον να γίνει δεκτή.

3. Διοικητικόν Έφετεϊόν "Αθηνών Αριθ. 320)80.

Πρόεδρος : Δ. Καλλιβωκας, Σύμβουλος Επικρατείας

Εισηγητής : Α. Καλαντζακος, Εφέτης

Του δικαιώματος της δημόσιας εκδηλώσεως των πολιτικών φρονημάτων στερείται ο δημόσιος υπάλληλος λόγω της εξουσιαστικής σχέσεως αυτού προς το Κράτος.

Ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίαν προϋπόθεσιν της μονιμότητας, συναρτώμενος προς τας αρχάς της αμεροληψίας και πολιτικής ουδετερότητος της δημοσίας υπηρεσίας. Ητιολογημένη απόφασις ανακριτικού συμβουλίου περί επιβολής πειθαχικής ποινής εις βάρος αστυνομικού οργάνου, δια διαγωγήν ασυμβίβαστον προς την ιδιότητά του.

Επειδή, δια της υπό κρίσιν αιτήσεως, διώκεται η ακυρωσις της άπο 5 Απριλίου 1977 αποφάσεως" του κατ' άρθρον 32» ως έτροποποιήθη (αρθρ. 4 παρ. 7 του Ν. 295/76), Ν.Δ/τος 935/1971 Δευτεροβαθμίου 'Ανακριτικού Συμβουλίου, δι ης απεφάνθη τούτο υπέρ της επιβολής εις τον αιτούντα, Αρχιφύλακα, της ποινής της διμήνου αργίας δι' απολύσεως, διά παράβασιν της διατάξεως του άρθρου 11 παρ, 1 έδ. α του Ν.Δ. 935/1971.

Επειδή, εις το άρθρον 99 του από 25 Οκτωβρίου, 4 Νοεμβρίου 1958 Β.Δ/τος «περί κανονισμού του Αστυνομικού Σώματος ορίζονται

τα έξης» 1. Πάσα υπαίτιος παράβασις ύπαλληλικου καθήκοντος ή ασυμβίβαστος προς το αξίωμα του αστυνομικού διαγωγή, είτε εκ δόλου είτε εξ αμελείας τελεσθείσα, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως και δυνάμενη να καταλογισθή αποτελεί πειθαρχικόν άδίκημα, 2) το υπαλληλικόν καθήκον προσδιορίζεται τόσον έκ των υπό των κειμένων διατάξεων εγκυκλίων, οδηγιών και διαταγών επιβαλλομένων εις τους αστυνομικούς υποχρεώσεων όσον και εκ της καθόλου εντός και εκτός της υπηρεσίας, εκάστοτε τηρητέας εν γένει διαγωγής αυτών. Εξ άλλου κατά μεν το άρθρον 10 παρ.1 του Ν.Δ.935/1971 περί καταστάσεως εν γενεί, των οπλιτών Χωρ/κής και των κατωτέρων οργάνων της Αστυνομίας Πόλεων και

Πυροσβεστικού Σώματος» η αργία δι' απολύσεως είναι ανωτέρα πειθαρχική ποινή, κατά δε την διάταξιν του εδ. α΄ της παρ. 1 του άρθρου 11 του αυτού ως άνω Ν.Δ., οι εν ενεργεία, διαθεσιμότητι, ετησία αδεία, λόγω νοσήματος, πολεμική η μονίμω διάθεσιμότητι, παραπέμπονται εις Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της επιβολής της ποινής της αργίας δι' απολύσεως δι' ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα των διαγωγών ως και δια πάσαν πράξιν αντιβαίνουσαν εις το καθήκον και την αξιοπρέπειαν αυτών.

Επειδή, εν προκειμένω δια της προσβαλλόμενης αποφάσεως επεβλήθη εις τον αιτούντα η ποινή της διμήνου αργίας, δι' απολύσεως, δι' ασυμβίβαστον προς την ιδιότητά του διαγωγόν, διότι την πρωϊαν της 22.11.1976 εις τον διάδρομον του επί της οδού Α. Οικήματος της Διαχειρίσεως υλικού – Εφοδιασμού της Αστυνομικής διευθύνσεως Αθηνών, εξεφράσθη ούτος κατά τρόπον υπηρεσιακώς απαράδεκτον, ασκήσας κριτικήν εις βάρος της Κυβερνήσεως, επί τω λόγω ότι αυτή «δεν επιτρέπει εις τον βουλευτήν Φ. να ομιλή από του βήματος της Βουλής των Ελλήνων.»

Επειδή, υπό των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζοντος ότι, έκαστος δικαιούται να αναπτύσση ελευθέρως την προσωπικότητά του και να συμμετέχη εις την κοινωνικήν, οικονομικήν και πολιτικήν ζωήν της χώρας, εφ' όσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη, και του άρθρου 14 παρ. 1 αυτού, ορίζοντος ότι έκαστος δύναται να εκφράζει και να διαδίδη προφορικώς, εγγράφως και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρών τους νόμους του Κράτους, κατοχυρούται, πλην άλλων, και το δικαίωμα της δημοσίας εκδηλώσεως γραπτώς ή προφορικώς των πολιτικών φρονημάτων των πολιτών. Του δικαιώματος όμως τούτου στερείται ο δημόσιος υπάλληλος, ούτινος περιορίζονται κατά το σημείον τούτο, τα υπό των ως άνω σύνταγματικών διατάξεων κατοχυρούμενα ατομικά δικαιώματα. Ο Περιορισμός ούτος απορρέων εξ αυτής ταύτης της εκουσίας εξουσιαστικής σχέσεως αυτού προς το Κράτος, αποτελών δε την αναγκαίαν

προϋπόθεσιν δια την συνταγματικήν κατοχύρωσιν της μονιμότητος του (αρθρ. 103 παρ. 4) και συναρτώμενος αμέσως προς τας αρχάς της αμεροληψίας και πολιτικής ουδετερότητος της δημοσίας υπηρεσίας, συνάγεται και εκ ρητών συνταγματικών διατάξεων (αρθρ. 29 παρ. 3, αρθρ. 56 παρ. 1 και αρθρ. 103 παρ. 1).

Επειδή, τα είς την προσβαλλομένην απόφασιν άνω πραγματικά περιστατικά συνιστωντα ασκήσιν υπό του αιτούντος δημοσία κριτικής της πολιτικής της Κυβερνήσεως, ορθώς υπήχθησαν εις την έννοιαν της ασυμβιβάστου προς την ιδιότητα αυτού ως αστυνομικού πράξεως, κατ' άκολουθίαν δε ο λογος ακυρώσεως δια του οποίου προβάλλεται παράβασις τού άρθρου 11 παρ. 1. εδαφ. α' του Ν.Δ. 935/71 κατά τον χαρακτηρισμόν των ως είρηται πραγματικών περιστατικών ως πράξεως ασυμβιβάστου προς την ιδιότητα του αιτούντος ως άστυνομικού οργάνου, διότι άλλως ερμηνευομένη ή διάταξις αυτή θα αντέκειτο εις τας προστατευούσας την έλευθερίαν εκφράσεως γνώμης των πολιτών συνταγματικές διατάξεις καί θα άπετέλει άνισον μεταχείρισιν δια τους δημοσίους υπαλλήλους η μη άναγνωρισίς εις τούτους του ως άνω δικαιώματος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Έπειδή, ή ανωτέρω αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, παραθέτουσα συγκεκριμένως τα πραγματικά περιστατικά τα οποία συνιστούν ασυμβίβαστον προς την ιδιότητα του αιτούντος, ως αστυνομικού οργάνου διαγωγήν, δι ην προβλέπεται, κατά τας προδιαληφθείσας διατάξεις, η περιθαρχική ποινή της αργίας δι' απολύσεως, ευρίσκουσα " " δε έρεισμα εις τα στοιχεία του φακέλλου και ίδια είς τας καταθέσεις των ενόρκως έξετασθέντων κατά την δίοικητικήν έξέτασιν μαρτύρων, ή έκτίμησις του περιεχομένου των οποίων ανήκει εις την άνέλεγκτον επί ακυρώσει ούσιαστικήν κρίσιν του Συμβουλίου είναι νόμιμος και επαρκής, τα δε περί του αντιθέτου σχετικώς προβαλλόμενα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

7» Αίτηση ακυρώσεως· προσβαλλόμενη πράξη' εκτελεστότητα· μέτρα εσωτερικής τάξεως, με την προσβαλλόμενη πράξη του Υπουργού Προεδρίας αποφασίζεται η καθιέρωση ενιαίου συστήματος ελέγχου της προσελεύσεως και αποχωρήσεως των δημοσίων υπαλλήλων. με τη σήμανση δελτίου παρουσίας προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση του ωραρίου, ενώ με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις αποφασίζεται ή εφαρμογή του συστήματος αυτού στους πολιτικούς υπαλλήλους που υπηρετούν στον Ναύσταθμο Κρήτης/συνεπώς με τις ανωτέρω πράξεις δεν μεταβάλλεται ούτε επηρεάζεται η υποχρέωση των υπαλλήλων για την τήρηση του κανονικού ωραρίου εργασίας η οποία απορρέει από τον Υπαλληλικό Κώδικα, ούτε επέρχονται συνέπειες στην υπηρεσιακή τους κατάσταση αλλά καθιερώνεται στα πλαίσια της ιεραρχικήςσχέσεως που τους συνδέει με το Δημόσιο και του ανήκοντος στην προϊστάμενη αρχή δικαιώματος ελέγχου τηρήσεως των υποχρεώσεων τους σύστημα ελέγχου της τηρήσεως του ωραρίου εργασίας με τα δεδομένα αυτά, η προαναφερθείσα ρύθμιση, η οποία αποβλέπει στην εξασφάλιση της ομαλής και απρόσκοπτου λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας συνιστά μέτρο Εσωτερικής τάξεως απαραδέκτως προσβαλλόμενο με αίτηση ακυρώσεως

Γ' 1770/1997

Εισηγητής
Α.Σακελλαροπούλου
Πάρεδρος

8. Αίτηση ακυρώσεως- προσβαλλόμενη πράξη· εκτελεσιότητα- μέτρα εσωτερικής τάξεως αναφορές παραπόνων αξιωματικών σχετικώς με τις διαταγές ανωτέρων τους, με τις οποίες τους ανατίθεται η εκτέλεση υπηρεσίας όπως είναι και η υπηρεσία επόπτη ασφαλείας στρατοπέδου ανάγονται στην εσωτερική λειτουργία των στρατιωτικών μονάδων/συνεπώς, πράξεις των προϊσταμένων του αξιωματικού, με τις οποίες απορρίπτονται τέτοιες αναφορές παραπόνων, αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξεως στερούμενα εκτελεστού χαρακτήρα, καιαπαραδέκτως προσβάλλονται με αίτηση ακύρωσεως εξ' άλλου η κατ' ακολουθία απορρίψεως τέτοιων αναφορών παραπόνων διαταγή του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ ή του Αρχηγού του οικείου κλάδου, περί καταχωρίσεως στον ατομικό φάκελο του αξιωματικού δυσμενών παρατηρήσεων τις οποίες αυτός συνήγαγε από τις αναφορές παραπόνων του αξιωματικού στερείται ομοίως εκτελεστού χαρακτήρα

Γ' 264.9/1998

Εισηγητής Δ. Μπριόλας

Σύμβουλος

Αριθμός 453/1973

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΕΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού 'Αλ. Δήμιτσα, Προέδρου, Άντ. Ταβουλάρη, Άγγ. Ίατρίδη, Δ. Καλόδούκα, θ. Κουρουσοπούλου, Π. Μακροπούλου, Κ. Λασσαδου, Συμβούλων της Επικρατείας, Γ. Παναγιούλα καί Άδ Φαρμάκη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω άκροατηρίω του τη 5η Δεκεμβρίου 1972, παρόντος καί του Γραμματέως του Συμβουλίου

Ι. Καχραμάνου, ίνα δικάση την κατωτέρω εκτιθέμενην υπόθεσιν επί τη από 22ας Μαΐου 1972 αιτήσει:

του Λεάνδρου Καραμφυλλίδου, δικηγόρου, κατοίκου Αθηνών (όδος Ικτίνου αριθ. 3), παραστάντος αυτοπροσώπως, ως δικηγόρου,

κατα του Υπουργού Εθνικής Άμύνης, παραστάντος δια του Λεων Παπίδα, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου, περί ακυρώσεως 1) του υπ' αριθ, 203 Β.Δ της 31 Μαρτίου 1972 δημοσίευθέντος εις Φ.Ε.Κ τεύχος Α'άρ.φ. 47 της 5^{ης} Απριλίου 1972 και της ενσωματωθείσης εις αυτό υπ'αριθ. Φ.640/14 501/2·3.1972 αποφάσεως του Πρωθυπουργού καί "Υπουργού Εθνικής "Αμύνης 2) της αρνήσεως του αυτού Υπουργου α) να διατάξει άλλως να επιτρέψει την μεταγωγήν εις τας κοινας ποινικας φύλακας του κρατουμένου εις τας στρατιωτικας φυλακάς Μπογιατίου πελάτου του αιτούντος Αλεξάνδρου Παναγούλη, έκδηλωθείσης δια του υπ' αριθ. Ε.Π.23/72 της 20ής Απριλίου 1972 εγγράφου Α.Π.Α.Ε.Σ.Α./Γραφ. Δικαστικού εις απάντησιν της από από 18.1.1972 αναφοράς – αιτήσεως του αιτούντος προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου διαβιβασθείσης υπ' αυτού "εις το Αρχηγείον Ένόπλων Δυνάμεων/Δ/νσιν Δικαστικού Νομοθετικού, λόγω αρμοδιότητος και β) να επιτρέψη εις τον αιτούντα την άναγομένην εις την ένασκησιν νομίμων δικαιωμάτων

καί καθηκόντων του ως δικηγόρου την μετά του αυτού ως άνω πελάτου του επικοινωνίαν, κατά παράβασιν των ίσχυουσων διατάξεων, εκδηλωθείσης της αρνήσεως δια του αυτού ως άνω εγγράφου του, άλλως δια παραλείψεως χορηγήσεως εις τούτον της προς τούτο αδείας αιτηθείσης δια της αυτής ως άνω από 18.1.1972 αναφοράς-αιτήσεώς του 3. πάσης συναφούς ταις άνωτέρω γενικής η ατομικής πράξεως η παραλείψεως του Υπουργού Έθνικής Άμύνης η των οργάνων του

Α κ ο ύ σ α ν του Εισηγητού, Συμβούλου της Έπίκρατείας, Κ Λασσαδού αναγνόντος καί αναπτύξαντος την εκθεσιν αυτού, καθ'ην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως εχει ως έπεται:

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ο αιτών, δικηγόρος παραστάς ως συνήγορος του στρατιώτου Άλεξάνδρου Παναγούλη κατά την ενώπιον του Εκτάκτου Στρατοδικείου Αθηνών, δίκη καθ'ην έξεδόθη ή ύπ' αριθ. 757/1968 απόφασις αυτού, δι'ης ο ρηθείς Ά. Παναγούλης κατεδικάσθη εις καθαίρεσιν καί εις συνολικήν ποινήν δίς του θανάτου καί 18 ετών προσκαίρου καθείρξεως διώκει την άκύρωσιν 1. του ύπ'αριθ. 203/1972 β.δ (ΦΕΚ 47/5.4 1972 Α'), δι'ου έκυρώθη ή ύπ'αριθ. Φ.640/145501/2. 3.72 απόφασις του Υπουργου Εθνικής Άμύνης περί τροποποιήσεως του άρθρου 3 του Κανονισμού της υπηρεσίας των Στρατιωτικών Φυλακών 2. της ύπ'αριθ. ΕΠ 23/72 από 20.4.1972 πράξεως του Γραφείου Δικαστικού Α.Π.Α.Ε.Σ.Α., δι'ης εγνωστοποιήθη εις τον αιτούντα ότι δεν κρίνεται σκόπιμος ή μεταγωγή του ως άνω καταδίκου εκ των στρατιωτικών φυλακών εις τας κοινάς ποινικάς φυλακάς καί 3. της παραλείψεως χορηγήσεως εις τον αιτούντα αδείας επικοινωνίας μετά του-ως άνω πελάτου του, κατόπιν της από 18.1 1972 αναφοράς-αιτήσεως αυτού προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, διαβιβασθείσης λόγω αρμοδιότητος εις την Διεύθυνσιν-Δικαστικού-Νομοθετικού του Αρχηγείου Ένόπλων Δυνάμεων

Τα προκύπτοντα επί της υποθέσεως ταύτης ζητήματα ανάγονται εἰς το παραδεκτον της προσβολῆς ἀπασῶν των ως ἀνω πράξεων καί εἰς το βασιμον των δια της υπό κρίσιν αἰτήσεως και του προσθέτου δικογράφου προβαλλομένων Λόγων ακυρώσεως.

Εφ' ὧν ὁ Εἰσηγητῆς ἀνέπτυξε την γνώμην αὐτου.

Ἄκουσαν του-αιτούντος, ως ,δικηγόρου, ἀναπτύξαντος καί προφορικῶς τους λόγους της υπό κρίσιν αἰτήσεως καί αιτησάμενου την παραδοχὴν αὐτῆς και του αντιπροσώπου του Υπουργου, αἰτησαμένου την ἀπορριψιν ταύτης.

Ἴδόν τα σχετικά ἔγγραφα.

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Ἐπειδὴ δια της υπό κρίσιν αἰτήσεως, δι' ἣν κατεβλήθησαν τὰ νόμιμα τέλη καί παράβολον ως δείκνυται εκ,των προαγομένων ὑπ' ἀριθ. 92555 92556 καί 92557 του ἔτους 1972 τριπλοτύπων εἰσπράξεως του Ταμείου Δικαστικῶν Εἰσπράξεων Αθηνῶν διώκεται ἢ ἀκύρωσις 1) του υπ' αριθ. 203/1972 β.δ.(Φ.Ε.Κ.47/ 5.4.1972 Α'), δι' ου ἐκυρώθη ἢ ὑπ' ἀριθ. Φ.640/145501/2.3.72 ἀπόφασις του Υπουργού Εθνικῆς Ἀμύνης περί τροποποιήσεως του ἀρθρου 3 του Κανονισμοῦ της υπηρεσίας των Στρατιωτικῶν Φυλακῶν, 2) της υπ' αριθ. ΕΠ 23/72 ἀπό 20 4.1972 πράξεως του Γραφείου Δικαστικοῦ Α.Π.Α.Ε.Σ.Α., δι' ἣς ἐγνωστοποιήθη εἰς

τον αιτούντα δικηγόρον ότι δεν κρίνεται σκόπιμος η μεταγωγή του κρατουμένου πελάτου του Αλεξάνδρου Παναγούλη εκ των στρατιωτικών φυλακών εις τας κοινάς ποινικάς φύλακας και 3) της παραλείψεως χορηγήσεως εις τον αιτούντα αδείας επικοινωνίας μετά του ως άνω πελάτου του, κατόπιν της από 18.1 1972 αναφοράς αίτησεως αυτού προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, διαβιβασθείσης λόγω αρμοδιότητος εις την Διεύθυνσιν Δικαστικού Νομοθετικού του Αρχηγείου Ένοπλών Δυνάμεων.

Επειδή αι ως άνω πράξεις και παράλειψεις της Διοικήσεως είναι συναφείς και συνεπώς παραδεκτως ό αιτών διώκει την ακύρωσιν αυτών δι'ένός δικογράφου»

Επειδή ή άρνησις μεταγωγής του ρηθέντος καταδίκου εκ των στρατιωτικών εις τας κοινάς ποινικάς φύλακας, ως και ή σιωπηρά άρνησις χορηγήσεως αδείας εις τον αίτουντα συνήγορον αυτού όπως επισκεφθεί τούτον εις την εν η εκτίει την ποινήν αυτού στρατιωτικήν φυλακήν άφορώσαι εις τον τρόπον και τους όρους έκτίσεως της υπό του ποινικού δικαστηρίου καταγνωσθείσης ποινής, συνδέονται στενώς προς την έκτέλεσιν ποινικής αποφάσεως και την ασκησιν δικαστικής έξουσίας και συνεπώς δεν είναι δεκτικά προσβολής επί ακυρώσει ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Κατ'άκολουθίαν, ή υπό κρίσιν αίτησις είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος καθ' ο μέρος στρέφεται κατά της ρηθείσης αρνητικής πράξεως και της ως άνω παραλείψεως·

"Επειδή ή υπό κρίσιν α ι τ η σ ι ς παραδεκτως, από της ανωτέρω απόψεως, ασκείται κατά του προσβαλλόμενου β. διατάγματος, άφορωντος εις τροποποίησιν του Κανονισμού της ύπηρεσίας των Στρατιωτικών Φυλακών λόγω του κανονιστικού χαρακτήρος του διατάγματος τούτου.

Επειδή ο αιτών, δικηγόρος, ασκών δημόσιον λειτούργημα συμβάλλον εις την όρθήν άπονομήν της δικαιοσύνης, έχει εννομον ηθικόν συμφέρον επί την ασκησιν αιτήσεως ακυρώσεως κατά πράξεως ρυθμιζούσης κανονιστικώς τά της εις τας φυλακάς κρατήσεως καταδίκων η υποδίκων, οία και το πρόσβαλλόμενον β. διάταγμα· "Οθεν," ή υπό κρίσιν αίτησις, εμπροθέσμως και κατά τας

νομίμους διατυπώσεις ασκηθείσα, είναι τύποις δεκτή καθ όσον στρέφεται· κατά του διατάγματος τούτου.

Επειδή εν τω δευτέρω έδαφίω του άρθρου 3" του Κανονισμού της υπηρεσίας" των Στρατιωτικων Φυλακών/κυρωθέντος δια'του π.δ. της 15/24- Απριλίου 1933, ώρίζετο ότι οι καταδικαζομενοι στρατιωτικοί εάν κατά τον χρόνον της καταδίκης η μεταγενεστερώς δι'οιονδήποτε λόγον απέβαλον την στρατιωτικήν Ιδιότητα έκτίουσι την ποινήν των η το υπό λοιπον ταύτης είς τάς κοινάς ποινικάς φύλακας. Τά αυτά ίαχύουσι καί εν περιπτώσει προφυλακίσεως των ανωτέρω ύφ οίασδήποτε ανακριτικής αρχής. Η διάταξις αυτή αντικατεστάθη δια της υπό του προσβαλλόμενου" β. διατάγματος κυρωθείσης αποφάσεως" του Υπουργού Εθνικής Αμύνης ως ακολούθως: "Οι είς τάς Στρατιωτικάς Φύλακας κρατούμενοι στρατιωτικοί, κατάδικοι η υπόδικοι, αποβάλλοντες δι οιονδήποτε λόγον την" στρατιωτικήν ιδιότητα μεταγονται είς Κοινάς Ποινικάς Φύλακας προς συνέχισιν της κρατήσεώς των. Εν καιρώ πολέμου, έπιστρατεύσεώς η καταστάσεως πολιορκίας δύναται, κατά την κρίσιν της αρμοδίας Στρατιωτικής Αρχής, νά συνεχίζεται 'ή κράτησις τούτων είς τάς Στρατιωτικάς Φύλακας".

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως προβάλλεται ότι το πρόσβαλλόμενον β. διάταγμα εξεδόθη εν όψει της ρηθείσης αναφοράς του αιτούντος καί προς τον αποκλειστικόν σκοπόν της ματαιώσεως της μεταγωγής του πελάτου αυτού εκ των στρατιωτικων είς τας κοινάς ποινικάς φύλακας. Ο λόγος ουτος άκυρώσεως είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, διότι αι κανονιστικάί, ως το προσβαλλόμενον διάταγμα, πράξεις δεν είναι προσβληταί δια κατάχρησιν εξουσίας, αλλά δι' υπέρβασιν της είδικης νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως επί τη βάσει της οποίας εκδίδονται, το δε προσβαλλόμενον διάταγμα ευρίσκει νόμιμον έρεισμα εις την εν προοιμίω αυτού μνημονευομένην εξουσιοδοτικήν διάταξιν τού άρθρου 5 (παρ 11 έδ η') του ν.δ. 58/1968 "περί Υπουργείου Εθνικής Αμύνης κλπ.", ως ετροποποιήθη δια του άρθρου, 1 του ν.δ. 395/1969 (Φ.Ε.Κ.289 Α

‘) δι ‘ης ορίζεται ότι δια Κανονισμών, εκδιδομένων υπό του Υπουργού Εθνικής Αμύνης, προτάσει του Αρχηγού Ένόπλων Δυνάμεων, καί κυρουμένων δια Β. Δ/τος, ρυθμίζονται, πλην άλλων, τα της λειτουργίας των Στρατιωτικών Φυλακών.

Επειδή δια του προσθέτου δικογράφου προβάλλεται επίσης ότι, ή κατά τα ανωτέρω παραχθείσα εις τον Υπουργόν Εθνικής Αμύνης εξουσιοδότησις αντίκειται εις τας διατάξεις του Συντάγματος, αφ’ ενός μεν διότι ο ρηθείς Υπουργός δεν είναι αρμόδιος όπως καθορίζει τον τρόπον εκτίσεως της ποινής των πολιτών αφ ετέρου δε διότι ο καθορισμός διαφόρου τρόπου εκτίσεως της ποινής ωρισμένης κατηγορίας πολιτών συνιστά άνισον μεταχείρισιν αύτων έναντι των λοιπών πολιτών· Και ο λόγος όμως ουτος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, η υπό τού νόμου (υφ’ου κατά το άρθρον 91 παρ. 1 του Συντάγματος καθορίζεται ή άρμοδιότης των Υπουργών) χορήγησις έξουσιοδοτήσεως εις τον ‘Υπουργόν Εθνικής Αμύνης προς ρύθμισιν των της λειτουργίας των στρατιωτικων φυλακών και η δυνάμει της εξουσιοδότησεως ταύτης γενομένη ρύθμισις (καθ’ ην εν καιρώ πολέμου, επιστρατεύσεως ή καταστάσεως πολιορκίας δύναται να συνεχίζεται ή κράτησις εις τας στρατιωτικάς φυλακάς των εν αύταις κρατουμένων στρατιωτικών και μετά την αποβολήν της στρατιωτικής ιδιότητος, αντί της μεταγωγής αυτών εις τας κοινάς ποινικάς φύλακας) δέν αντίκειται εις συνταγματικήν τίνα διάταξιν ούδ’ ειδικώτερον εις την συνταγματικήν αρχήν της ισότητος, της ως άνω διακρίσεως άφορώσεως εις ειδικήν κατηγορίαν πολιτών, μη τελούσης υπό τας αυτάς, ως και οι λοιποί πολίται, συνθήκας.

Επειδή οι Λοιποί Λόγοι ακυρώσεως, στρεφόμενοι ευθέως κατά των άπαραδέκτως, κατά τα ανωτέρω, προσβαλλόμενων αρνητικής πράξεως και παραλείψεως, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι

Δια ταύτα

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αιτησιν.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του κατατεθέντος παραβόλου καί

Έπιβάλλει εις βάρος του αιτούντος την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών επτακοσίων (700).

Εκρίθη καί απεφασίσθη εν Αθήναις τη 12 Δεκεμβρίου 1972 καί τη 9^η Φεβρουαρίου 1973, έδημοσιεύθη δ'αυτόθι τη 16η Φεβρουαρίου 1973

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματεύς

Αριθμός 2018/1981
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ .
ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Κ. Χοϊδά, Συμβούλου της, Επικρατείας, Προεδρεύοντος κωλυομένου του Πρόεδρου του Τμήματος, Θ. Κουρουσοπούλου, Β. Ρώτη, Μ. Μουζουράκη, Κ.Μ. Χαλαζωνίτη, Συμβούλων της Επικρατείας, Σ. Χαραλαμπίδη και Κ Μενουδάκου, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημόσια εν τω άκροατηριω του τη 9^η Ιουνίου 1981, παρούσης και της Γραμματέως του Δ Τμήματος Άθαν. Μητροπούλου, ινα δικάση την κατωτέρω έκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 9ης Μαιου 1981 αιτήσει:

τ ο υ Ευσταθίου Κωνστ Παρασκευοπούλου, στρατιώτου κατοίκου Πατρων, Πλατεία Γεωργίου Α' άριθ. 27 υπηρετούντος νυν εις 565 Τ.Π, (Διδυμότειχον), παραστάντος δια του πληρεξουσιου του δικηγόρου ΐω. Αλεξίου, δυνάμει πληρεξουσίου, κ α τ ά του 'Υπουργού} Εθνικής 'Αμύνης, παραστάντος δια του Χριστο δ. Φραγκούλη, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου ,

περί ακυρώσεως 1. Του Ν.Δ 720/70 περί στρατολογίας (ΦΕΚ 253/26.ΙΙ.70, τ.Α'), 2) της άπο Ι3-3-Ι98Ι ημερησιας διαταγής του διοικητού του 565 Τ.Π. διής επεβληθη εις τον αιτούντα η πειθαρχική ποινή φυλακίσεως είκοσι (20) ημερών και 3. πάσης άλλης συναφούς και σχετικής εγκριτικής της ως άνω ποινής αυτού πράξεως.

Ακουσαν του εισηγητού, Παρέδρου του Συμβουλίου της 'Επικρατείας Κ. Μενουδάκου, άναγνόντος και άναπτύξαντος την εκθεσιν αυτού, καθ'ην το ιστορικόν της προκείμενης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται ή άκύρωσις του ν. δ/τος 720/70 περί στρατολογίας (φ 253) και της, δια της ημερησιας διαταγής της 6.3.81 του 565ου Τάγματος Πεζικού - αναγραφομένης, εκ παραδρομής εις το δικόγραφον της αιτήσεως

υπό ήμερομηνίαν 13.3.81 κοινοποιηθείσης απόφάσεως του Διοικητού του Τάγματος περί επιβολής εις τον αιτούντα, όπλίτην, της πειθαρχικής ποινής της εικοσαήμερου φυλακίσεως.

Τα προκύπτοντα ζητήματα ανάγονται εις το παραδεκτον της υπό κρίσιν αιτήσεως και εις το βάσιμον των προβαλλομένων λόγων άκυρώσεως.

Εφ' ων ο εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Ακ' ο' υσ' α' ν του πληρεξουσίου του αιτούντος αναπτύξαντος και προφορικώς τους λογούς της υπό κρίσιν αιτήσεως και αιτησαμένου την παραδοχήν αυτής και του αντιπροσώπου του Υπουργου, αίτησαμένου την απόρριψην ταύτης

Ιδόν τα σχετικά έγγραφα

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Έπειδή δια την υπό κρίσιν αίτησιν, εισαχθείσαν εις το Τμήμα υπό πενταμελή σύνθεσι δι' ειδικής πράξεως του Προέδρου αυτού λόγω σπουδαιότητος, κατεβλήθησαν τα κατά νόμον τέλη (ύπ' άρθμ 49118 και 49119, έτους 1981, τριπλότυπα του Ταμείου Δικαστικων Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολον(ύπ' αριθμ. 784196 και 379196, έτους 1981, ειδικά γραμμάτια παραβόλου)

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται η ακύρωσις του ν.δ/τος 720/70" περί στρατόλογίας (φ.253) και της δια της ημερησίας διαταγής της 6.3.81 του' 565ου Τάγματος Πεζικού - αναγραφομένης, εκ παραδρομής, εις το δικόγραφον της αιτήσεως υπό' ήμερομηνίαν 13.3.81 - κοινοποιηθείσης, αποφάσεως του Διοικητού του Τάγματος, περί επιβολής εις τον αιτούντα, όπλίτην, της πειθαρχικής ποινής της είκοσαήμερου-φυλακίσεως. '

Έπειδή το. ως άνω ,νομ.δ/γμα 720/707) αποτελούν πράξιν νομοθετικής εξουσίας-, άπαραδέκτως- προσβάλλεται εύθέως δια της υπό κρίσιν αίτήσεως, καθ' όσον , κατά το άρθρον 95 του Συντάγματος και το άρθρον 45 ν.δ/τος 170/73(φ.229),ώς αντικατεστάθη διά του άρθρου 27 ν.702/77 (φ. 268), το ενδικον

μέσον της αιτήσεως" ακυρώσεως χωρεί μόνον κατά των πράξεων ετων διοικητικών άρχων-.

Επειδή αι πράξεις' επιβολής εις τους οπλιτας των υπό του άρθρου 68 παρ. 1 του δια του π.δ/τος 982/80(φ. 245) κυρωθέντος Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας εις τον Στρατόν προβλεπομένων" πειθαρχικών ποινών στερήσεως αδείας εξόδου περιορισμού, κρατήσεως, φυλακίσεως καί αύστηρας φυλακίσεως αποσκοπούσαι εις την διάτηρησιν της- εις -το Στράτευμα άναγκαίας πειθαρχίας καί της εν γένει ομαλής λειτουργίας αυτού συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξεως καί, ως έκ της τοιαύτης φύσεως των, δεν υπόκεινται εις προσβολην δια του ενδίκου μέσου της αιτήσεως ακυρώσεως. Κατ' άκολουθίαν, ή δευτέρα των προσβαλλόμενων πράξεων, δια της οποίας επεβλήθη εις τον αιτούντα, οπλίτην, ή πειθαρχική ποινή της εικοσαήμερου φυλακίσεως, ήτοι ποινή εκ των ανωτέρω μνημονευομένων, άπαραδέκτως προσβάλλεται δια της υπό κρίσιν αιτήσεως. Αν καί Κατά την γνώμην ενός μέλος του Δικαστηρίου, η ως άνω πράξις, έχουσα δια τον αιτούντα το δυσμενές αποτέλεσμα της παρατάσεως της εις το Στράτευμα παραμονής του επί χρόνον ισον προς τον χρόνον της μνησθείσης πειθαρχικής ποινής (άρθρον 53 παρ- Ι περ. α" ν.δ/τος 720/70), δεν αποτελεί απλώς μέτρον εσωτερικής τάξεως, άλλα φέρει τα εννοιολογικά γνωρίσματα της έκτελεστης διοικητικής πράξεως και ως εκ τουτου παραδεκτως, από της απόψεως ταύτης, προσβάλλεται δια της υπό κρίσιν αίτήσεως(πρβλ. ΣΕ 221/58)

Επειδή, κατά ταύτα, ή υπό κρίσιν αίτησις πρέπει ν' άπορριφθη ως απαράδεκτος

Διά ταύτα

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν»

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου, και

Επίβάλλει εις τον αίτούντα την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών χιλίων έννεακοσίων(1.900).

Εκρίθη καί απεφασίσθη εν Άθήναις τη 10^η Ιουνίου 1981.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματεύς του Δ' Τμήματος

Έδημοσιεύθη δ'αύτοθι τη" 24η ίδίου μηνός καί έτους.

Ο Πρδεδρος του Δ Τμήματος ΈΗ Γραμματεύς του Δ Τμήματος

Αριθμός 3832/1982
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Δ'

Συγκείμενον εκ των μελών αυτού Γ. Κοντογιάννη, Αντιπροέδρου, "Προέδρου του Δ Τμήματος, Β. Ρώτη, Κ.Μ Χαλαζωνίτη, Ιω. Τζεβελεκάκη, Χρ. Γεράρη, Συμβούλων της Έπικρατείας, Σ. Χαραλαμπίδη καί Θ. Χατζηπαύλου Παρέδρων του Συμ-βουλίου της Επικρατείας.

Συνεδριάσαν δημόσια έν τω ακροατηριω του τη 26^η Οκτωβρίου 1982, παρούσης και της Γραμματέως του Δ. Τμήματος Αθ. Μητροπούλου, ίνα δικάση την κατωτέρω" εκτιθέμενην υπόθεσιν επί τη από 15ης Φεβρουαρίου 1982 αιτήσει: του θέμιστοκλη Μαγκριώτη» Στράτιώτου 528 Τ Π./ΙΧ Μ.Π.-ΣΤΤ 913, ,παράσταντος δια του πληρεξουσίου του δικηγόρου Χρ. Αργυροπούλου (Α Τ. 9544/82), δυνάμει πληρεξουσιου,

κ α τ ά του Υπουργού Εθνικής Αμύνης παρασταντος δια του Αν. Σοφού Παρέδρου της"Διοικήσεως,

" π ε ρ ι άκυρώσεως α) της από 14-1-1982 έπιβληθεισης ποινής φυλακίσεως 60 ήμερών υπό Διοικητού 528 Τάγματος Πεζικού, β) των από 21-3-1978 έως 11-2-1979 επιβληθεισών ποινών φυλακίσεως, 5 ήμερων υπό Διοικητου 6^{ου} Συντάγματος Πεζικού/Κέντρου Νεοσυλλέκτων Κορίνθου; 20 ήμερων υπό Διοίκτη του 6ου Συντάγματος Πεζικού/κέντρου Νοεσυλλέκτων Κορίνθου _10 ήμερων υπό Διοίκτη του 649 τάγματος Εθνοφυλακής 5 ήμερων υπό Διοικητού 649 Τάγματος Εθνοφυλακής, 5 ήμερων υπό Διοικητού 649 τάγματος εθνοφυλακης, 10 ημερών υπό Διοικητού 649 Τάγματος Εθνοφυλακής.

Α κ ο υ σ α ν του εισηγητού, Συμβούλου της Επικρατείας Ιω. Τζεβελεκάκη, αναγνόντος και αναπτύξαντος την εκθεσιν αυτού καθην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια τηςυπό "κρίσιν αιτήσεως ζητείται ή άκύρωση: α) της από 14-1-1982 ημερήσιας διαταγής του Διοικητού του 528

Τάγματος Πεζικού, β) των από 19-4-1978 και 11-5-1978 ημερησίων διαταγών του Διοικητού του 6ου Συντάγματος-Πεζικού και γ) των από 1-7-1978, 13-11-1978/27-11-1978 και 12-2-1979 ημερησίων διαταγών τους, Διοικητού του 649 Τάγματος Έθνοφυλακής, δια των οποίων επεβλήθησαν εις τον αιτούντα, οπλιτήν πειθαρχικά ποινά φυλακίσεως από 5 έως 20 ήμερων δια τα είς τας διατάγας ταύτας αναφερόμενα πειθαρχικά παραπτώματα.

Τα προκύπτοντα ζητήματα είναι αντίστοιχα προς τους προβαλλόμενους λογούς ακυρώσεως.

Εφ' ων ό εισηγητής ανέπτυξε την γνώμην αυτού.

Άκουσαν του πληρεξουσίου του αιτούντος ανάπτυξαντος και προφορικώς τους λόγους της υπό κρίσιν αιτήσεως και αίτησαμένου την παραδόχην αυτής και του αντιπροσώπου του Υπουργού αίτησαμένου την απόρριψιν ταύτης·

Ἰ ὄ ν τ α σ χ ε τ ι κ ἄ ἔ γ γ ρ α φ α "

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια την υπό κρίσιν αιτησιν, κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολον," ως προκύπτει έκ των υπ αριθμ. 16414,16415/1982 γραμματίων εισπράξεως του Ταμείου Δικαστικων Είσπραξεων Αθηνών και την υπ αριθμ 589836,73891/1982 ειδικών γραμματιων παραβόλου.

Επειδή δια της αιτήσεως ταύτης, εισαχθείσης εις το τμημα ύπο, πενταμέλη σύνθεσιν δι είδικης πράξεως του Προέδρου αυτού λόγω σπουδαιότητας, ζητείται ή άκύρωσις α) της από 14-1-1982 ημερησίας διαταγής του Διοικητού του 528 Τάγματος Πεζικού», β) των από 11-5-1978 και Η-1978 ημερησίων διαταγών του Διοικητού του 6ου Συντάγματος Πεζικού και γ) των από 1-7-1978, 13-11-1978, 27-11-1978 και 12-2-1979 ήμερησίων διαταγών του Διοικητού του 649 Τάγματος Εθνοφυλακής δια των οποίων επεβλήθησαν εις τον αιτούντα, οπλίτη , πειθαρχικά ποινά φυλακίσεως (από 5 έως 20 ήμερων) δια τα είς τας διατάγας ταύτας αναφερόμενα πειθαρχικά παραπτώματα·

Επειδή αι πράξεις επιβολής εις τους οπλίτας των υπό του άρθρου 68 παρ 1 του δια του π δ/τος 982/80 (Α 245) κυρωθέντος "Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας εις τον .Στρατόν" προβλεπομένων πειθαρχικων ποινων στερήσεως άδειας εξόδου, περιορισμού, κρατήσεως, φυλακίσεως και αύστηρας φυλακίσεως, άποσκοπουσαι εις την διατήρησιν της εις το Στράτευμα άναγκαιας πειθαρχίας και της εν γένει ομαλής λειτουργίας αυτού, συνιστούν μέτρα εσωτερικής τάξεως και, ως εκ της τοιαύτης φύσεως των, δεν υπόκεινται εις προσβολήν δια του ένδικου μέσου της αιτήσεως ακυρώσεως Κατ ακολουθίαν ,αι προσβαλλόμεναι πράξεις, δια των οποίων επεβλήθησαν εις τον αιτούντα, όπλίτην αι εις αύτάς αναφερόμεναι πειθαρχικαί ποιναι φυλακίσεως, ήτοι, ποιναις εκ των ανωτέρω μνημονευομένων άπαραδέκτως προσβάλλονται δια τη υπό κρίσιν αιτήσεως (πρβλ ΣτΒ 2018/81)

Επειδή, κατά ταύτα, η υπό κρίσιν αίτησις πρέπει νάπορριφθει ως απaráδεκτος

Δια ταύτα

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν.

Διατάσει την κατάπτωσην του παραβόλου.

Επίβάλλει εις βάρος του αίτουτος την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών δύο χιλιάδων διακοσίων πενήκοντα (2.250).

Εκρίθη καί άπεφασίσθη εν Αθήναις τη 1^η Νοεμβρίου και 20 Δεκεμβρίου 1982, έδημοσιεύθη δ αύτόθι τη 21η Δεκεμβρίου ιδίου έτους.

Ο Πρόεδρος του Δ τμήματος

Η Γραμματεός του Δ Τμήματος

Αριθμός 202/1997
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΤΜΗΜΑ Γ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 12 Δεκεμβρίου 1996, με την εξής σύνθεση : Σ. Γιάγκας, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ Τμήματος, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμμένος, Σύμβουλοι, Χρ. Ράμμος, Ν. Στάθης, Πάρεδροι, Α. Γαϊτάνης, Γραμματέας του Γ Τμήματος.

Για να δικάσει την από 22 Μαΐου 1995 αίτηση :

της Αθηνάς Βαδαλούκα, κατοίκου Γέρακα Αττικής (οδός Λευκών Ορέων - Αδιέξοδος), η οποία παρέστη με την δικηγόρο Μ. Φλώρου (Α.Μ. 13427), που την διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Α. Σάσσαλο (Α.Μ. 2026), που τον διόρισε με πληρεξούσιο

και κατά της παρεμβαινούσης Κυριακής Μυστακίδου, κατοίκου Αττικής (οδός Αναβύσσου αριθ. 8, Καλύβια Θορικού), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Χρ. Πολίτη (Α.Μ. 2740), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα επιδιώκει να ακυρωθεί η από 15-2-1995 απόφαση της Εφορείας του Αρεταίειου Νοσοκομείου καθώς και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου, Χρ. Ράμμου.

Κατόπιν, το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια της αιτούσης, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους

λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τον πληρεξούσιο της παρεμβαιούσης και τον πληρεξούσιο του Πανεπιστημίου, που ζήτησαν την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη (υπ' αριθμ. 1554974, 1554975/95 διπλότυπα της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (υπ αριθμ, Α. 6129834, 2277379/95 ειδικά έντυπα παραβόλου του Δημοσίου).

(Επειδή, με την αίτηση της αυτή η αιτούσα, επίκουρη καθηγήτρια Αναισθησιολογίας του Τμήματος Ιατρικής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ζητεί την ακύρωση της από 15-2-1995 αποφάσεως της Εφορείας του Αρεταιείου Νοσοκομείου, με την οποία ανετέθη η ευθύνη λειτουργίας του Ιατρείου θεραπείας και Ανακούφισης Πόνου του Νοσοκομείου στην λέκτορα Κυριακή Μυστακίδου.

3. Επειδή, στην δίκη παρεμβαίνει παραδεκτώς υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως η Κυριακή Μυστακίδου.

Επειδή, με την προσβαλλόμενη πράξη της Εφορείας του Αρεταιείου Νοσοκομείου επανήρχισε η διακοπείσα κατά το παρελθόν άτυπη λειτουργία του Ιατρείου θεραπείας και Ανακουφίσεως Πόνου, το οποίο υπήχθη απ ευθείας στην Εφορεία του καθ ου η αίτηση Νοσοκομείου, απεφασίσθη δε να είναι υπεύθυνη έναντι της Εφορείας για τα τρέχοντα θέματα της λειτουργίας του Ιατρείου η παρεμβαίνουσα. Εν όψει αυτών, η εν

λόγω πράξη συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξεως στερούμενο εκτελεστού χαρακτήρος και δεν προσβάλλεται παραδεκτώς με αίτηση ακυρώσεως. Πρέπει, συνεπώς, να απορριφθεί η κρινομένη αίτηση ως απαράδεκτη.

Δια ταύτα Απορρίπτει την αίτηση. Δέχεται την παρέμβαση. Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου και

Επιβάλλει στην αιτούσα ως δικαστική δαπάνη του Πανεπιστημίου Αθηνών το ποσόν των δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών, ως δικαστική δε δαπάνη της παρεμβαινούσης το ποσόν των δέκα εννέα χιλιάδων εξακοσίων (19.600) δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 17 Δεκεμβρίου 1996 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 1997.

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος

Ο Γραμματέας του ΓΤμήματος

και τούτου αποβιώσαντος

Ο αρχαιότερος Σύμβουλος

Γ. Παπαμεντζελόπουλος

Α. Γαϊτάνης

Αριθμός 2714/1979
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Γ΄

Συγκείμενον εκ των μελών αύτού Ηλ, Καμπίτση, Αντιπροέδρου, Προέδρου του Γ· Τμήματος» θ· Παπαδάκη, Σ Σπηλιωτοπούλου, Συμβούλων της Επικρατείας, Αδ· Φαρμάκη και Σ. Καραλη, Παρέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας

Συνεδρίασαν δημοσία εν τω ακροατήριω του τη 5 Απριλίου 1979» παρούσης και της Γραμματέως Αθ Μητροπούλου, ίνα δικάση τήν κατωτέρω έκτιθεμένην υπόθεσιν επί τη από 20ης Νοεμβρίου 1978 αιτήσει:

τ ο υ Κωνσταντίνου Παν. Τσάλα, μηχανικού, κατοίκου Εκάλης Αττικής (οδός Κάστριού 8) δι εαυτον καί ως νομίμου εκπροσώπου των ανηλίκων θυγατέρων του Κλαίρης καί Νατάσας Τσάλα» παραστάντος δια του πληρεξουσίου του δικηγόρου Χρ. Πετροπούλου, ον διώρισεν έπακροατηρίου,

Κ α τ ά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας καί θρησκευμάτων, παρασίτάντος διά τού Ν. Ρήγα, Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου, περί ακυρώσεως της υπ αριθμ 15/23-10-1978 πράξεως του Συλλόγου Καθηγητών του Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Αττικής, ως καί πάσης Συναφούς πράξεως

Α κ ο υ σ α ν του είσηγητού, Παρέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Αδ Φαρμάκη, αναγνόντος καί αναπτύξαντός την έκθεσιν αυτού, καθην το ιστορικόν της προκειμένης υποθέσεως έχει ως έπεται:

Δια της υπό κρίσιν αιτήσεως ζητείται ή άκύρωσις της υπ' αριθμ. 15/23-10-1978 πράξεως του Συλλόγου των Καθηγητων του Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Αττικής, δια της όποιας αϊ θυγατέρες του αιτούντος απεβλήθησαν επί μίαν ήμέραν εκ του ως άνω γυμνασίου, διότι ήρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τάς διατάξεις περί άμφιέσεως των μαθητριών των γυμνασίων εν τω σχολείω της υπ' αριθμ. Φ. 236 5/1/91240/8-10-1974

εγκυκλίου διαταγής του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Τα επί της "προκειμένης υποθέσεως προκύπτοντα ζήματα είναι α) αν ή υπό κρίσιν αίτησις άσκηται παραδεκτώσ και β) αν οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι βάσιμοι.

Εφ ων ο εισηγητής ανέπτυξε "την γνώμην αυτού.

Άκουσαν- του πληρεξουσίου του αιτούντος αναπτύξαντος καί προφορικώς τους λόγους της υπό κρίσιν αιτήσεως και αιτησαμένου την παράδοχην αυτής καί του αντιπροσώπου του Υπουργού αίτησαμένου την απόρριψιν ταύτης

Ίδόν τα σχετικά έγγραφα

Σκεφθέν κατά τον Νόμον

Επειδή δια της υπό κρίσιν αιτήσεως δια την οποίαν κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη καί το παράβολον εκδοθέντων των υπάριθμ. 191163, 191164 έτους 1978 τριπλότυπων εισπράξεως του Ταμείου Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών καί των υπ άριθμούς 61267,309136 καί 105451 έτους 1978 ειδικών γραμματιών καταθέσεως παραβόλου ζητείται εμπροθέσμως η άκύρωση της υπάριθμ -15/23-10-1978 πράξεως του Συλλόγου των Καθηγητών του Γυμνασίου Νέας Ερυθραίας Αττικής, δια της οποίας αι θυγατέρες του αίτουντος απεβλήθησαν επί μίαν ήμέραν εκ του ως άνω γυμνασίου διότι ήρνήθησαν να συμμορφωθούν προς τας διατάξεις περί άμφιέσεως των μαθητριών των γυμνασίων σχολείω της υπ άριθμ. Φ 236 5/1/91240/8-10-1974 εγκυκλίου διαταγής του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Επειδή ή προσβαλλομένη πραξις εξεδόθη κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Β Δ της 20-6-1955 "περί των έγγραφών, μετεγγραφων, ποινών, εξετάσεων μαθητών σχολείων Μέσης Εκπαιδεύσεως (ΦΕΚ. 173 Α) καί δη του άρθρου 16 ορίζοντος ότι Είς μαθητάς παραβαίνοντας τας Σχολικάς διατάξεις έπιβάλλονται αί ακόλουθοι ποιναι α. παραίνεσις, β) επίπληξις, γ. Προσωρινή αποβολή εκ του σχολείου μέχρι τεσσάρων ημερών δ) προσωρινή αποβολή του μαθητού μέχρις οκτώ ημερών, ε) προσωρινή αποβολή εκ του σχολείου τούτου μέχρις ενός σχολικού έτους,

στ) προσωρινή αποβολή μέχρι ενός έτους εκ σχολείων ώρισμμένης περιοχής η και εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων
 ζ) διαρκής αποβολή εκ του σχολείου η εκ σχολείων ώρισμμένης περιοχής η εκ πάντων των εν τω κράτει σχολείων" και του άρθρου 17 ορίζοντος ότι "1. Εκ των εν τω πρόηγουμένω αρθρω οριζομένων ποινών τάς υπό στοιχεία α και β δύναται να επιβάλη μόνος ο διδάσκων την δε υπό στοιχ. γ και μόνος ο Διευθυντής ο διευθύνων το σχολειον. Αι λοιπαί ποιναι επιβάλλονται καταπόφασιν του καθηγητικού συλλόγου» 2. Απόφασις καθηγητικού συλλόγου περί αποβολής μαθητου μέχρις οκτώ ημερών είναι έκτελεστή άνευ έγκρίσεως ετέρας τινος αρχής....

Επειδή ή υπό κρίσιν αίτησις, στρεφόμενη κατά, πράξεως έπιβαλούσης πείθαρχικήν ποινήν, δυναμένην κατά νόμον να κλιμακωθεί, μέχρι και της διαρκούς αποβολής του μαθητού εκ του σχολείου, ή εκ των σχολείων ωρισμμένης περιοχής, ή εκ πάντων των εν τω Κράτει σχολείων, παραδεκτός, ασκείται. Αν και κατά την γνώμην ενός των εχόντων άποφασιστικήν ψήφον μελών του Δικαστηρίου ή προσβαλλομένη πραξις δέον να θεωρηθή ως μέτρον εσωτερικής τάξεως οπερ εν όψει και της βαρύτητος του δεν υπόκειται, εις προσβολήν διαιτήσεως ακυρώσεως.

Επειδή, ό αίτων υποστηρίζει ότι ή προσβαλλομένη πραξις είναι άκυρωτέα διότι δι' αυτής επεβλήθη πειθαρχική ποινή εις τάς θυγατέρας του δια παράβασιν κανονιστικής αποφάσεως του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και θρησκευμάτων, η οποία είναι άκυρος το μεν διότι εξεδόθη άνευ νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως το δε διότι επιβάλλει άνεπίτρεπτον υπό του Συντάγματος περιορισμόν της προσωπικής ελευθερίας των μαθητριών, ένω παραλλήλως εισάγει αδικαιολόγητον διάκρισιν εις βάρος τούτων, έφοσον δεν επιβάλλεται ανάλογος ύποχρέωσις και δια τους αρρενας μαθητάς, κατά παράβασιν της συνταγματικώς ωσαύτως κατωχυρωμένης αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των Ελλήνων υπό του νόμου.

Επειδή κατά την κρατήσασαν εν τω τμήματι γνώμην, ή πράξις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, δια της οποίας

προβλέπεται ώρισμένη αμφίεσις εν τω σχολείω δια τας μαθητριάς των Γυμνασίων και δια την τήρησιν της οποίας έτιμωρήθησαν αι θυγατέρες του αιτούντος, αποτελεί μέτρον εσωτερικής τάξεως σκοπουν εις την άπαλλαγήν των μαθητριών εκ της ιδιαιτέρας μερίμνης περί την άμφίεσιν, ήτις εμφανίζεται, εις τας θήλεις Ιδιαιτέρως ηύξημένη εν σχέσει προς τους άρρενας μαθητάς και εκ του σχετικού ανταγωνισμού περί ταυτην, όστις άφαιρεί απ' αυτων το μεν την αναγκαίαν προσήλωσιν εις τα κύρια καθήκοντα των το δε την ως αύτως άπαραίτητον όμοψυχίαν μέσω της οποίας και μόνον δυναται να έπιτύχη η άρτία ήθική, ψυχική, συναισθηματική και γνωστική διάπλασις των, ήτις αποτελεί και τον τελικόν σκοπόν της μέσης εκπαιδεύσεως (άρθρον 26 § 1 και 29 § 1 Ν.309/1976, άρθρον 1 Α.Ν, 129/1967, άρθρα 8 § 1 και 10 § 1 Ν. 4379/1964), ως τοιαύτη δέ κείται έντος των ορίων των ως άνω διατάξεων, υποβοηθεί εις την πράγματωσιν του σκοπού των, ήτοι την εκτέλεσίν των και συνεπως δεν εχρηζεν είδικης νομοθετικής έξουσιοδοτήσεως ερείδομένη επαρκώς εις την υπό Συντάγματος παρεχόμενην γενικήν εξουσιοδότησιν προς τήν διοίκησιν όπως εκδίδη τας αναγκαίας προς εκτέλεσιν των νόμων πράξεις. Εξ' άλλου το ως άνω μέτρον, δικαιολογούμενον, ως εξετέθη, εκ του δι' αυτού επιδιωκομένου δημοσίου συμφέροντος της άρτιας διαπαιδαγωγήσεως των μαθητών δεν προσβάλλει τα υπό του συντάγματος εξασφαλιζόμενα δικαιώματα της προσωπικής ελευθερίας και της ίσης μεταχειρίσεως, των οποίων επιτρέπεται ο περιορισμός εφ' όσον δικαιολογείται εκ δημοσίου συμφέροντος, ως εν προκειμένω. Όθεν, οι λόγοι ακυρώσεως δια των οποίων προβάλλονται τα αντίθετα είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

Αν και κατά την γνώμην ενός εκ των εχόντων αποφασιστικήν ψήφον μελών του Δικαστηρίου ή επιβολή υποχρεώσεως εις τας μαθήτριάς των Γυμνασίων να φέρουν ώρισμένην ενδυμασίαν εν τω σχολείω αποτελεί περιορισμόν της προσωπικής ελευθερίας τούτων μη δικαιολογούμενον εκ δημοσίου συμφέροντος και ως εκ τούτου άντικείμενον εις την κατοχυρούσαν την προσωπικήν έλευθερίαν διάταξιν του Συντάγματος (άρθρον 5)

εν πάση δε περιπτώσει μη δυνάμενον να επιβληθή ει μη διατυπικού νόμου ή κανονιστικής διατάξεως κατ' εξουσιοδότησιν νόμου εκδιδομένης και δεόντως δημοσιευομένης.

Μη προκύπτοντος εν προκειμένω, ότι ή διαταγή του Υπουργού της Εθνικής Παιδείας και θρησκευμάτων διά της οποίας επεβλήθη ή ως άνω ύποχρεώσις εις τας μαθήτριας των Γυμνασίων, εξεδόθη, επί τη βάσει ειδικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και ότι έχει τύχει δημοσιεύσεως δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, πρωτίστως έξ αυτού του λόγου είναι άκυρος και επομένως η μη τήρησις ταύτης δεν συνιστά πειθαρχικόν παράπτωμα:

Όθεν το αντίθετον δεχθείσα η προσβαλλομένη πράξις τυγχάνει ακυρωτέα δεκτής καθισταμένης της υπό κρίσιν αιτήσεως.

Επειδή εν όψει της σπουδαιότητος των ανωτέρω ζητημάτων το Τμήμα κρίνει ότι ταύτα ως και ή υπόθεσις ολοκλήρος δέον να παραπεμφθούν συμφώνως τω άρθρω 14-παρ.1 γ του Ν.Δ. 170/1973 περί του Συμβουλίου της Επικρατείας (φ. 229Α) εις την Ολομέλειαν και άνατεθη ή ανάπτυξις της εισήγησεως του τμήματος εις τον Σύμβουλον Σόλωνα Σπηλιωτόπουλον

Δια ταυτα

Παραπέμπει την υπόθεσιν εις την Ολομέλειάν

Αναθέτει την ενώπιον της Ολομελείας ανάπτυξιν της εισηγήσεως του τμήματός εις τον Σύμβουλον Σόλωνα Σπηλιωτόπουλον.

Έκρίθη και άπεφασίθη εν Αθήναις τη 24^η Μαιου 1979

Ο Πρόεδρος του Γ Τμήματος

Η Γραμματεύς

Εδημοσιεύθη δ' αυτόθι τη 21^η Αυγούστου 1979

Ο Πρόεδρος του Γ Τμήματος

Η Γραμματεύς του Γ'. Τμήματος

Διακοπών

Αριθμός 99/1987
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Γ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 30 Οκτωβρίου 1986 με την εξής σύνθεση : Β. Ρώτης, Πρόεδρος του Τμήματος, Σ. Σπηλιωτόπουλος, Γ. Γραίγος, Σύμβουλοι, Π.Ν. Φλώρος, Αικ. Θεοφιλοπούλου, Πάρεδροι, Γραμματέας η Κ, Οθωναίου.

Γ ι α να, δικάσει την από 22 Οκτωβρίου 1985 αίτηση:

Του Δημητρίου Σωκράτους Καραμήτου, σπουδαστού κατοίκου Ναυπλίου (οδός Ζυμβρακάκη, αρ. 40), ο οποίος παρέστη με τον δικηγόρο Γ. Παπαθανασίου (ΑΤ 593/1986), τον οποίο διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος παρέστη με, την Πάρεδρο της Διοικήσεως Κ. Ηλιακοπούλου.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει να ακυρωθούν:

1) η 15/9.5 1985 απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών του πρώτου Λυκείου Ναυπλίου, 2) η 17/4.6.1985 απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών του πρώτου Λυκείου Ναυπλίου ,και κάθε άλλης συναφής πράξη της Διοικήσεως.

Η εκδίδαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητού, Παρέδρου Π.Ν. Φλώρου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αιτούντος, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Υπουργού, η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο

Επειδή, για την κρινόμενη αίτηση έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα Ταμείου Δικαστικών

Εισπράξεων Αθηνών 6960954, 6960955/1985, ειδικά γραμμάτια παραβόλου 174389,346188).

Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται ν' ακυρωθούν 1. η 15/9.5.1985 απόφαση του Συλλόγου των καθηγητών του πρώτου λυκείου Ναυπλίου, με την οποία ο αιτών, μαθητής της Γ' τάξης του λυκείου αυτού, τιμωρήθηκε με την πειθαρχική κύρωση της αποβολής πέντε ημερών και 2. η 17/4.6.1985 απόφαση του ίδιου συλλόγου καθηγητών, με την οποία η διαγωγή του αιτούντος χαρακτηρίστηκε ως κοσμία για το σχολικό έτος 1984-1985

Επειδή, η πρώτη από τις προσβαλλόμενες πράξεις, που εκδόθηκε κατά εφαρμογή των άρθρων 26 παρ. 3 και 27 του π.δ. 104/1979 και αποσκοπεί γενικά στην ομαλή λειτουργία του σχολείου και στη διατήρηση της αναγκαίας πειθαρχίας σε αυτό, συνιστά μέτρο εσωτερικής τάξης χωρίς άμεσες δυσμενείς περαιτέρω συνέπειες για το μαθητή. Επομένως η πράξη αυτή λόγω της φύσης της απαραδέκτως προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως και οι λόγοι ακυρώσεως που στρέφονται κατ' αυτής πρέπει ν' απορριφθούν ως απαράδεκτοι (ΣτΕ 1683/1983, 323/1982, 97/80).

Επειδή, το άρθρο 26 του π.δ./τος 104/1979 (φ. 23^Α) ορίζει τα εξής: «Η συμπεριφορά μαθητών, η καθ' οιονδήποτε τρόπον εκδηλούμενη εντός και εκτός του σχολείου δια πράξεων ή παραλείψεων συνιστά την διαγωγήν αυτών 2) Η διαγωγή περιλαμβάνεται μεταξύ των στοιχείων της σχολικής καταστάσεως των καθ' έκαστον σχολικόν έτος εις το Γυμνάσιον ή Λύκειον φοιτώντων μαθητών και ελέγχεται, χαρακτηρίζεται και καταχωρίζεται εις τα οικεία βιβλία κατά τας διατάξεις του παρόντος Π.Δ/τος. 3. Η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών νοούμενη ως έμπρακτος συμμόρφωσις προς τους διέποντας την σχολικήν ζωήν κανόντας και προς τας ηθικάς αρχάς του κοινωνικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου διαβιούν, αποτελεί υποχρέωσιν αυτών, πάσα δε παρέκκλισις εκ ταύτης, εκδηλουμένη δι' υπαιτίου πράξεως ή παραλείψεως, αποτελεί αντικείμενον παιδαγωγικού ελέγχου εν ανάγκη αντιμετωπίζεται δια σχολικών κυρώσεων κατά τας διατάξεις του παρόντος.Π.Δ/τος. 4) Η διαγωγή

εκάστου μαθητού χαρακτηρίζεται «κοσμιωτάτη», «κόσμια», «επίμεμπτη», αναλόγως των συνιστώντων αυτήν χαρακτηριστικών στοιχείων κατά τας κατωτέρω διακρίσεις: α) κοσμιωτάτη, χαρακτηρίζεται η διαγωγή μαθητού τινός όταν ούτος τηρή απολύτως την κατά την έννοιαν της παρ. 3 του παρόντος άρθρου προσήκουσαν διαγωγή. Β)κόσμια, χαρακτηρίζεται η διαγωγή μαθητού τινός όταν ούτος τηρή μεν κατά κανόνα την κατά την έννοιαν της παρ. 3 του παρόντος άρθρου προσήκουσαν διαγωγήν, όχι όμως άνευ παρεκκλίσεων γ) επίμεμπτη, χαρακτηρίζεται η διαγωγή μαθητού τινός, όταν ούτος παρεκκλίνη από την προσήκουσαν, κατά την έννοια της παρ. 3 του παρόντος άρθρου διαγωγήν εις βαθμόν ανεπίτρεπτον, αλλ' η παρέκκλισις αυτή κρίνεται επιδεικτική παιδαγωγικής επανορθώσεως εντός του αυτού σχολικού περιβάλλοντος. Όταν ο μαθητής παρεκκλίνη από την προσήκουσαν, κατά την έννοιαν της παρ. 3 του παρόντος άρθρου, διαγωγήν εις βαθμόν ώστε η παρέκκλισις αυτή να δημιουργή παιδαγωγικόν πρόβλημα υπερβαίνον τας επανορθωτικάς δυνατότητας του εις ο φοιτά σχολείον, ο μαθητής ούτος υποχρεούται εις αλλαγὴν σχολικού περιβάλλοντος, ίνα εν τω πλαίσιο νέων σχολικών συνθηκών τω παρασχεθή η εύχερεια βελτιώσεως της διαγωγής του. 5) ο ετήσιος χαρακτηρισμός διαγωγής των μαθητών έκαστους Γυμνασίου ή Λυκείου ενεργείται κατά την λήξιν του διδακτικού έτους δι' ειδικής πράξεως του Συλλόγου των διδασκόντων αποφαινομένου κατά «πλειοψηφίαν επί τη βάσει της εν γένει εν τε τω σχολείω και εκτός αυτού συμπεριφοράς τούτων και των τυχόν εις τα οικεία, βιβλία κατακεχωρισμένων στοιχείων κυρώσεων ή ηθικών αμοιβών προσηκόντως συνεκτιμώμενων κατά την κρίσιν του Συλλόγου των διδασκόντων. Προκειμένου περί χαρακτηρισμού της διαγωγής μαθητού τινός ως κοσμίας ή επίμεμπτης ή κατά τα ανωτέρω πράξις του Συλλόγου των Διδασκόντων δέον να είναι ητιολογημένη 7) Ο χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητών ως καθαρώς παιδαγωγικού χαρακτήρος δεδομένου, αποτελεί στοιχείον σχολικής αποκλειστικώς χρήσεως. 8) Ουδεμία

τροποποίησης διαγωγής μαθητού υπό του Συλλόγου των Διδασκόντων χωρεί μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπον οριστικήν εξόδον τούτου εκ του σχολείου.

Επειδή, κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων ο χαρακτηρισμός της διαγωγής των μαθητών ως κοσμιωτάτης, κόσμιας ή επίμεμπτης εξαρτάται από τη συμπεριφορά τους κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους, όπως η συμπεριφορά αυτή προσδιορίζεται από το νόμο (άρθρο 26 παρ. 3) και ειδικότερα εξαρτάται από το είδος και τον αριθμό των παρεκκλίσεων από τη συμπεριφορά αυτή. Εξάλλου ο δυσμενής χαρακτηρισμός της διαγωγής μαθητή ως κόσμιας ή επίμεμπτης ελέγχεται μόνο από την άποψη της αιτιολογίας και δεν υπόκειται σε περαιτέρω ακυρωτικό έλεγχο, γιατί είναι προϊόν ουσιαστικής εκτίμησης και αξιολόγησης της συμπεριφοράς που υπέδειξε ο μαθητής κατά τη διάρκεια του έτους. Επομένως για το χαρακτηρισμό αυτό δεν απαιτείται προηγούμενη κλήση του μαθητή για παροχή εξηγήσεων. (ΣτΕ 323/82, 1861/1986)

Επειδή, στην παραδεκτώσ προσβαλλόμενη 17/4.6.1985 απόφαση του συλλόγου των καθηγητών του πρώτου λυκείου Ναυπλίου αναφέρεται ότι ο σύλλογος χαρακτηρίζει κοσμία τη διαγωγή των κατά τις επόμενες περιπτώσεις μαθητών.

Β) για βιαιοπραγίες κατά συμμαθητών: 1.....3. Καραμήτου Δημητρίου (Γ τάξεως, κατά Ηλιάδης Γεωργίου) Γ. Για ειδικές περιπτώσεις: 1) Καραμήτου Δημητρίου διότι: εμπίπτει στην κατηγορία Β'β) έχει επιβληθεί 5ήμερη αποβολή για απρεπή συμπεριφορά του (πράξη 15/9.5.1985) γ) συμπεριφέρθηκε με θρασύτητα και απειλητικά κατά του κ. Λυκειάρχη (13.5.1985) και ενώπιον πολλών καθηγητών του Σχολείου και άλλων στο Γραφείου του Σχολείου , δ) ως διαχειριστής των οικονομικών δυο εκδρομών (μονήμερης 19.12.1984 Πενθήμερης 1-5/4/85) της Γ' τάξεως δεν έχει προσκομίσει τα στοιχεία για έλεγχο της διαχείρισεως, παρόλο που κλήθηκε πολλές φορές γι 'αυτό. Σημειώνεται ότι οι εκκρεμότητες αφορούν συνολικά δραχμές 70.000 (19.000 στο ΚΤΕΛ Αργολίδας – 16,000 στο Ξενοδοχείο

EUROPA HOTEL Περαία Θεσσαλονίκης – 35.000 Πρακτορείο Στάικου). Η αιτιολογία αυτή της προσβαλλόμενης απόφασης στηρίζεται κατ' αρχήν στα στοιχεία το φακέλλου, και ιδίως στο ημερολόγιο του σχολείου και στην 15/9.5.1985 προηγούμενη απόφαση του συλλόγου των καθηγητών, και είναι νόμιμη και επαρκής) εφ' όσον δεν προβάλλονται κατ' αυτής ειδικότερες αιτιάσεις. Επομένως είναι απορριπτέοι οι γενικά προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως για αναιτιολόγητο και πλάνη περί τα πράγματα. Επίσης είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι γιατί πλήττουν την ανέλεγκτη ουσιαστική κρίση της διοίκησης οι γενικοί και αόριστοι ισχυρισμοί του αιτούντος ότι δεν διέπραξε καμία παράβαση και ότι οι κατηγορίες εναντίον του είναι αναληθείς.

Επειδή, προβάλλει ο αιτών ότι η παραδεκτά προσβαλλόμενη απόφαση είναι παράνομη γιατί δεν αναφέρει το όργανο και τη συγκρότηση του για να ελεγχθεί η νόμιμη σύνθεσή του.

Ο λόγος αυτός, όπως προβάλλεται με το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, γιατί η συγκρότηση του συλλόγου των καθηγητών, ο οποίος εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της, είναι δεδομένη από το νόμο και δεν απαιτείται κατά νόμο η αναφορά της στην προσβαλλόμενη απόφαση, εφόσον άλλωστε δεν προβάλλεται ότι κατά την κρίσιμη συνεδρίαση απουσίαζε συγκεκριμένο μέλος του συλλόγου με αποτέλεσμα να προκύπτει παράνομη σύνθεση του συλλογικού αυτού οργάνου. Επίσης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι παράνομα ο αιτών δεν κλήθηκε σε αιτιολογία ενώπιον του συλλόγου των καθηγητών πριν από το χαρακτηρισμό της διαγωγής του ως κοσμίας, γιατί όπως αναπτύσσεται στις προηγούμενες σκέψεις, για το χαρακτηρισμό της διαγωγής μαθητών ως «κόσμιας», που γίνεται κατά τη λήξη του διδακτικού έτους, δεν απαιτείται προηγούμενη κλήση του για παροχή εξηγήσεων. Τέλος προβάλλει ο αιτών, με το από 30-10-1986 υπόμνημά του, ότι ο σύλλογος καθηγητών που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη συγκροτήθηκε παράνομα, γιατί κατά την

κρίσιμη συνεδρίαση απουσίαζε τουλάχιστον ένα μέλος του συλλόγου και δεν προκύπτει από τα πρακτικά ή τα στοιχεία του φακέλλου ότι όλα τα μέλη του συλλόγου είχαν κληθεί να παραστούν εγγράφως κατά τη συνεδρίαση αυτή, ούτε η έγγραφη απόδειξη της πρόσκλησης των απόντων μελών. Ο αυτοτελής όμως αυτός λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος γιατί προβάλλεται το πρώτο με υπόμνημα.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάζει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει στον αιτούντα εννέα χιλιάδες (9.000) δραχμές ως δικαστική δαπάνη του δημοσίου.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 20 Νοεμβρίου 1986 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 12^{ης} Ιανουαρίου 1987.

Ο πρόεδρος του Γ' Τμήματος

Η Γραμματέας

Αριθμός 1099/1996
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 12 Φεβρουαρίου 1996 με την εξής σύνθεση : Αν. Μαρίνος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του ΣΤ Τμήματος, Ν. Ντούβας, Αικ. Συγγούνα, Σύμβουλοι, Κ. Κουσουλής, Κ. Φιλοπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Β. Μανωλόπουλος.

Γ ι α να δικάσει την από 7 Δεκεμβρίου 1995 αίτηση :

του Εμμανουήλ Δημουλικά του Γρηγορίου, εμπόρου, κατοίκου Κηφισιάς Αττικής, οδός Πίνδου αρ. 15 πατρός του ανήλικου μαθητή Γρηγορίου Εμ. Δημουλικά και με την ιδιότητα του κηδεμόνος αυτού, ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Φωτεινή Κοκκινίδου (Α.Μ. 7508), που την διόρισε στο ακροατήριο,

κατά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος παρέστη με τον Κρ. Μανωλή, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει να ακυρωθούν :

ί) η 12/24-10-1995 πράξη του Συλλόγου καθηγητών του 1ου Λυκείου Κηφισιάς και 2) η 2232/4-12-1995 επικυρωτική απόφαση της Β Δ/σης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Παρέδρου Κ. Φιλοπούλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια του αιτούντος, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους

λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (2925753 και 2925754/1995 διπλότυπα εισπράξεως της ΔΟΥ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και 2431163 και 7177263 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση α) της 12/24-10-1995 πράξεως του συλλόγου καθηγητών του 1ου Λυκείου Κηφισιάς, με την οποία επιβλήθηκε στο γιο του αιτούντος Γρηγόριο Δημουλικά, μαθητή της Γ τάξεως του εν λόγω Λυκείου, η κύρωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος για τα πειθαρχικά παραπτώματα που αναφέρονται στην πράξη αυτή, και β) της 5859/2341-1995 πράξεως του Προϊσταμένου του 2ου Γραφείου Β Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Αθηνών (από παραδρομή προσδιορίζεται στο δικόγραφο με αριθμό 2232/442-1995), με την οποία ορίσθηκε ως σχολείο μετεγγραφής του γιού του αιτούντος το 2ο Λύκειο Κηφισιάς.

3. Επειδή, από στοιχεία που προσκόμισε ο αιτών προκύπτει ότι ο γάμος αυτού με την μητέρα του ανήλικου γιου του έχει ήδη λυθεί, και ότι, ναι μεν αρχικώς την επιμέλεια του προσώπου του γιου του είχε αναλάβει η μητέρα του, πλην όμως η τελευταία με την 20363/8-2-1996 ένορκη βεβαίωση ενώπιον

Αριθμός 1099/1996

συμβολαιογράφου δήλωσε ότι από το έτος 1993 την επιμέλεια του προσώπου του γιου της ασκεί ο αιτών και ότι αυτή εγκρίνει την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως. Με τα δεδομένα αυτά, ο αιτών νομιμοποιείται να ασκήσει μόνος του, και όχι από κοινού με την εν διαζεύξει σύζυγο του, την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως, η οποία στρέφεται κατά πράξεων που υποχρεώνουν το γιο του σε αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος, λόγω των συνεπειών που προκύπτουν από τις πράξεις αυτές για το πρόσωπο του γιου του, και οι οποίες συνέπειες έχουν σχέση με τη μόρφωση και εκπαίδευση του, δηλαδή αναφέρονται σε θέματα για τα οποία έχει επιμέλεια ο αιτών (άρθρο 1518 Α.Κ.) και χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης με την άσκηση του σχετικού ενδίκου μέσου, που έχει, ως εκ τούτου, επείγοντα χαρακτήρα (άρθρο 1516 εδ. α περίπτ. 1 Α.Κ.) (βλ. ΣΤΕ 3233/93).

4. Επειδή, το π.δ. /104/1979 Περί σχολικού και διδακτικού έτους, υπηρεσιακών βιβλίων, εγγραφών, μετεγγραφών, φοιτήσεως, διαγωγής και τιμητικών διακρίσεων των μαθητών των σχολείων Μέσης Γενικής Εκπαιδεύσεως (φ. Α, 23), ορίζει στο άρθρο 26 αυτού ότι : 1. Η συμπεριφορά μαθητών, η καθ οιονδήποτε τρόπον εκδηλουμένη εντός και εκτός του σχολείου δια πράξεων ή παραλείψεων, συνιστά την διαγωγή αυτών. 2. . . 3. Η προσήκουσα διαγωγή των μαθητών, νοούμενη ως έμπρακτος συμμόρφωσις προς τους διέποντας την σχολικήν ζωήν κανόνας και προς τας ηθικάς αρχάς του κοινωνικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου διαβιούν, αποτελεί υποχρέωσιν αυτών, πάσα δε παρέκκλισις εκ ταύτης, εκδηλουμένη δι υπαιτίου πράξεως ή παραλείψεως, αποτελεί αντικείμενον παιδαγωγικού ελέγχου και εν ανάγκη αντιμετωπίζεται δια σχολικών κυρώσεων κατά τας διατάξεις του παρόντος Π.Δ/τος. Περαιτέρω κατά το άρθρο 27 του ίδιου π,δ/τος Δια πάσαν υπαίτιον παρέκκλισιν εκ της προσηκούσης κατά την έννοιαν της παρ. 3 του

Αριθμός 1099/1996

αρθρ, 26 του παρόντος Π.Δ/τος διαγωγής και αναλόγως του βαθμού της παρεκκλίσεως ταύτης επιβάλλονται εις τους μαθητάς αι κάτωθι κυρώσεις : α) Παρατήρησις, β) επίπληξις, γ) ωριαία απομάκρυνσις εκ του διδασκομένου μαθήματος, δ) αποβολή εκ των μαθημάτων μέχρι 3 ημερών, ε) αποβολή εκ των μαθημάτων μέχρι 5 ημερών και στ) αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος. Τέλος, στο άρθρο 28 του ιδίου π.δ/τος ορίζεται ότι την κύρωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος μπορεί να επιβάλλει μόνο η ολομέλεια των διδασκόντων στο συγκεκριμένο σχολείο.

5. Επειδή, στο άρθρο 11 περίπτωση ΣΤ του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 167) προβλέπεται ο σύλλογος διδασκόντων κάθε σχολείου, που αποτελείται από όλους τους διδάσκοντες στο σχολείο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και έχει ως πρόεδρο τον διευθυντή του Σχολείου (παρ. 1) και ορίζεται ότι ο σύλλογος διδασκόντων αποτελεί συλλογικό όργανο (παρ. 3). Εξάλλου, στην παρ. 7 του άρθρου 19 του ν.1599/1986 (ΦΕΚ 75) ορίζεται ότι η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για την υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου, και στην παρ. 10 του ίδιου άρθρου ότι οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται για τα συλλογικά όργανα της κεντρικής και αποκεντρωμένης διοίκησης, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι για να έχουν νόμιμη υπόσταση οι πράξεις του συλλόγου των διδασκόντων των δημοσίων σχολείων, αρκεί, ως πράξεις συλλογικών οργάνων της κεντρικής και αποκεντρωμένης διοίκησης, να υπογράφονται από τον Πρόεδρο του συλλογικού οργάνου ή τον αναπληρωτή του (Σ.τ.Ε. 133/92, βλ. και 2758/92.

Στην προκειμένη περίπτωση εφόσον η προσβαλλόμενη πράξη του Συλλόγου των διδασκόντων υπογράφεται από τον Διευθυντή του Λυκείου, πράγμα άλλωστε που δεν

Αριθμός 1099/1996

αμφισβητείται, αβασίμως ο αιτών υποστηρίζει ότι η πράξη αυτή δεν είναι νόμιμη γιατί από το σύνολο των είκοσι ενός (21) καθηγητών που έλαβαν μέρος στην κρίσιμη συνεδρίαση, φέρει τις υπογραφές μόνο μόνο δεκαέξι (16) καθηγητών.

6. Επειδή, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη πράξη του συλλόγου των καθηγητών, κατά την κρίσιμη συνεδρίαση του συλλόγου, συνελθόντος μετά από πρόσκληση των μελών του από τον Διευθυντή του Λυκείου, παρίσταντο είκοσι ένας (21) καθηγητές επί συνόλου τριάντα ενός (31) ήτοι πολύ άνω του ημίσεως πλέον ενός που αποτελεί, του νόμου μη ορίζοντος άλλως την απαρτίαν. Με το δεδομένο αυτό της υπάρξεως απαρτίας κατά την ως άνω συνεδρίαση ο λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο η προσβαλλόμενη πράξη είναι νόμιμη γιατί είναι καταχωρισμένα σ' αυτήν τα ονόματα είκοσι ενός (21) καθηγητών, ενώ το σύνολο των διδασκόντων ανέρχεται σε τριάντα έναν (31) καθηγητές πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, αφού με αυτόν δεν προβάλλεται ειδικότερα ότι ως προς τους δέκα (10) μη προσελθόντες καθηγητές δεν συνέτρεχε, τυχόν, κώλυμα συμμετοχής τους στην ανωτέρω συνεδρίαση του συλλόγου των διδασκόντων (πρβλ. ΣΤΕ 705/94, 3319/79)

7. Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 26, 27 και 28 του π.δ 104/1979 που αναφέρονται σε προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι ο μαθητής μπορεί να υποχρεωθεί σε αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, ως συνέπεια της επιβολής σ αυτόν της αντίστοιχης πειθαρχικής κύρωσης για πειθαρχικό παράπτωμα που διέπραξε και τούτο ανεξάρτητα από το χαρακτηρισμό της διαγωγής του. Η επιβολή όμως της ανώτατης αυτής πειθαρχικής κύρωσης πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς στη

Αριθμός 1099/1996

σχετική πειθαρχική απόφαση, για να μπορεί να εξακριβώσει ο ακυρωτικός δικαστής αν ορθά ασκήθηκε η διακριτική εξουσία του πειθαρχικού οργάνου κατά την επιμέτρηση της ποινής και τούτο γιατί, σύμφωνα με το νόμο, κάθε ποινή επιβάλλεται ανάλογα με το βαθμό της παρέκκλισης του μαθητή από τη διαγωγή που οφείλει να έχει. Για να είναι δε πλήρης η σχετική αιτιολογία πρέπει να παρατίθενται στην πειθαρχική απόφαση τόσο τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν το παράπτωμα όσο και οι λόγοι για τους οποίους κρίθηκε ότι πρέπει να επιβληθεί η βαρύτερη ποινή της αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος (ΣτΕ 705/94, 2306/93, 2793/92 κ.α.)

8. Επειδή, στην προσβαλλόμενη πράξη του συλλόγου των καθηγητών αναφέρεται ότι στο γιο του αιτούντος Γρηγόριο Δημουλικά επιβλήθηκε η κύρωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος για τα παραπτώματα α) της τοποθετήσεως κόλλας την καρέκλα καθηγήτριας, με αποτέλεσμα την καταστροφή του Ενδύματός της και β) της τοποθετήσεως σιλικόνης στην κλειδαριά της κύριας εισόδου του σχολείου καθώς και συρμοτόσχοινου, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση έναρξης των μαθημάτων για μία ώρα, στις 5-10-1995. Στην ίδια πράξη του συλλόγου διδασκόντων αναφέρονται περαιτέρω τα ακόλουθα: Όταν συνέβησαν τα προαναφερθέντα γεγονότα, οι καθηγητές προσπάθησαν να ανακαλύψουν τους υπαιτίους. Ετσι, στις 19-10-1995 ο σύλλογος των διδασκόντων συζήτησε το αποτέλεσμα των ερευνών. Ο καθηγητής Συμεώνογλου ανέφερε ότι, όπως πληροφορήθηκε από συμμαθητή του γιου του αιτούντος του οποίου το όνομα δεσμεύθηκε να μην αποκαλύψει, δράστης και των δύο παραπτωμάτων ήταν ο Γρηγόριος Δημουλίκας. Κατόπιν αυτού εκλήθη ο μαθητής Δημουλίκας ο οποίος ισχυρίστηκε ότι δεν είχε καμία σχέση με τα ως άνω

Αριθμός 1099/1996

γεγονότα. Εκλήθη επίσης ο αιτών ο οποίος απέκλεισε οποιαδήποτε συμμετοχή του γιου του στα συμβάντα. Στη συνέχεια εκλήθη και αντιπροσωπεία του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου και ο Πρόεδρος αυτού δήλωσε κατηγορηματικά ότι ο Δημουλίκας δεν διέπραξε το πρώτο παράπτωμα και ότι δεν εγνώριζε αν διέπραξε το δεύτερο. Κατά την κρίσιμη συνεδρίαση του συλλόγου διδασκόντων, ο Διευθυντής του σχολείου, αφού ενημέρωσε το σύλλογο ότι εκλήθησαν συμμαθητές του Δημουλικά με τους οποίους συζήτησε διεξοδικά το θέμα δήλωσε ότι ο ίδιος δεν είχε πεισθεί για την ενοχή του μαθητή, λόγω μη υπάρξεως επαρκών στοιχείων. Ο καθηγητής Συμεώνογλου επέμεινε στην αξιοπιστία της πηγής του και έθεσε θέμα δικής του αξιοπιστίας, ενώ ο Διευθυντής του σχολείου τόνισε ότι ο τρόπος που παρουσιάζονται τα αποδεικτικά στοιχεία δεν στοιχειοθετεί την ενοχή του μαθητή. Ακολούθως έγινε ψηφοφορία και αποφασίσθηκε κατά πλειοψηφία η απομάκρυνση του μαθητή Δημουλικά από το σχολείο.

9. Επειδή η ανωτέρω αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξεως είναι αόριστη και δεν επαρκεί για να στηρίξει την επιβολή της πειθαρχικής κυρώσεως της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος. Ειδικότερα, δεν προκύπτει από την πράξη αυτή αν ο γιος του αιτούντος διέπραξε πράγματι τα πειθαρχικά παραπτώματα που του αποδίδονται, ενώ, εξάλλου, η αναφορά του καθηγητή Συμεώνογλου περί της ενοχής του Δημουλικά παρατίθεται εντελώς αόριστα χωρίς να κατονομάζεται ο μαθητής που έδωσε τη σχετική μαρτυρία, και δεν μπορεί, ακριβώς λόγω της αοριστίας της, να παράσχει έγκυρο έρεισμα για την επιβολή της επίδικης κυρώσεως. Τέλος, στην ως άνω πράξη δεν περιέχεται καν κρίση περί της ενοχής του γιου του αιτούντος ενόψει των στοιχείων που τέθηκαν υπόψη του συλλόγου καθηγητών, αλλά παρατίθεται μόνο η συμπερασματική εκτίμηση της

Αριθμός 1099/1996

πλειοψηφίας των μελών του οργάνου περί του ότι ήταν επιβλητέα, στο μαθητή η κύρωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος. Για το λόγο, επομένως, αυτόν της ανεπαρκούς αιτιολογίας της πράξεως, βασίμως προβαλλόμενο, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη του συλλόγου καθηγητών του 1ου Λυκείου Κηφισιάς.

10. Επειδή, μετά την ακύρωση της ως άνω πράξεως του συλλόγου διδασκόντων, η συμπροσβαλλόμενη πράξη του Προϊσταμένου του 2ου Γραφείου Β Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Αθηνών, ερειδόμενη στην πρώτη πράξη του συλλόγου, χάνει το νόμιμο έρεισμα της και για το λόγο αυτό καθίσταται και αυτή ακυρωτέα.

Δια ταύτα

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει τη 12/24-10-1995 πράξη του συλλόγου καθηγητών του 1ου Λυκείου Κηφισιάς περί επιβολής στο γιο του αιτούντος της κυρώσεως της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, και την 5859/23-11-1995 πράξη του Προϊσταμένου του 2ου Γραφείου Β Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας Αθηνών περί ορισμού ως σχολείου μετεγγραφής του μαθητή του 2ου Λυκείου Κηφισιάς.

Διατάζει την απόδοση του παραβόλου, και

Επιβάλλει στο Δημόσιο τη δικαστική δαπάνη του αιτούντος που ανέρχεται σε είκοσι οκτώ χιλιάδες (28,000) δραχμές.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 14 Φεβρουαρίου 1996 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 4^{ης} Μαρτίου 1996

Ο Πρόεδρος του ΣΤ΄Τμήματος
Αν. Μαρίνος

Ο Γραμματέας του ΣΤ΄Τμήματος
Β. Μανωλόπουλος